

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

bakalářské kombinované STUDIUM

2017–2020

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Alena Krausová

Azylový dům pro matky s dětmi v Mělníku

Praha 2020

Vedoucí bakalářské práce: Doc. PaedDr. Eva Šotolová Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

Bachelor Combined (Part time) Studies

2017–2020

BACHELOR THESIS

Alena Krausová

The Shelter for Mothers with Children in Melnik

Prague 2020

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Doc. PaedDr. Eva Šotolová Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 24. 2. 2020

Alena Krausová

Poděkování

Děkuji Doc. PaedDr. Evě Šotolové Ph.D. za její cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se ve své teoretické části zabývá rodinou a souvisejícími tématy. Rozebírá její funkce, nabízí pohled na rodinu dysfunkční a klinickou. Dále popisuje systém sociální práce a služeb s důrazem na služby sociální prevence. Největší prostor je věnován azylovému domu pro matky s dětmi. Praktická část pomocí analýzy dokumentů odpovídá na otázky o cílové skupině uživatelů a dokládá potřebnost této sociální služby.

Klíčová slova

Azylový dům, dítě, matka, rodina, služba sociální prevence, sociální práce.

Annotation

The bachelor thesis in its theoretical section deals with the family and related topics. It analyses the functions of a family phenomena, suggests a view on a dysfunctional and clinic family. The thesis further on describes the system of social work and services with an emphasis on the social prevention services. The most part of the bachelor thesis focuses on the shelter for mothers and children. The practical section through the document analysis answer questions concerning the target group of the shelter clients and demonstrates necessity of this social service.

Keywords

Family, child, mother, shelter, social prevention services, social work.

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 RODINA	9
1.1 Definice rodiny	9
1.2 Typy rodin.....	10
1.3 Funkce rodiny	12
1.4 Pojetí současné rodiny a její aktuální problémy	14
1.5 Poruchy rodiny – klinické rodiny	16
2 AZYLOVÝ DŮM PRO MATKY S DĚTMI	21
2.1 Sociální služby a služby sociální prevence.....	21
2.2 Služby prevence města Mělníka	23
2.3 Azylový dům pro matky s dětmi v Mělníku	25
2.4 Děti v azylovém domě a zásady práce v azylovém domě pro matky s dětmi	28
2.5 Zásady práce v Azylovém domě pro matky s dětmi Mělník	30
PRAKTICKÁ ČÁST	33
3 KVANTITATIVNÍ VÝZKUM	33
3.1 Metodologie, výzkumné šetření.....	33
3.2 Výzkumné šetření	38
3.3 Diskuze	44
ZÁVĚR	47
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	49
SEZNAM TABULEK	52
SEZNAM PŘÍLOH	53

ÚVOD

Předkládaná práce se pokouší postihnout charakter a fungování Azylového domu pro matky s dětmi Mělník, s nímž má autorka práce osobní zkušenosti, protože se pravidelně podílí na organizování charitativních akcí podporujících uživatelky a jejich děti a působí zde jako dobrovolník. Hlavním cílem je nastínit profil typické uživatelky azylového domu, a to na regionální úrovni. Nezbytnou součástí je též analýza a popsání důvodů, na jejichž základě ženy žádají o tuto sociální službu a dále nastínění způsobu práce s uživatelkami azylového bydlení. Neopomeneme zmínit význam a dopad této služby na život dětí, které přicházejí do azylového domu společně se svými matkami. Tato změna v jejich životech se může stát jedinou možností, jak zůstat pospolu a napomáhá zamezit hrozbě odebrání dětí.

V úvodních částech textu nastíníme potřebný teoretický aparát, věnovat se budeme pojmům jako rodina, její druhy a funkce, zvláštní důraz je pak kladen na tzv. klinickou rodinu a její typy s ohledem na zkoumaný azylový dům. Důležitým pojmem následně budou sociální služby, do nichž spadají služby sociální prevence zahrnující i pobytová zařízení.

Výše zmíněné cíle budou ověřeny a popsány v praktické části, která je ovšem částečně limitována tím, že některá data nebylo možno v této práci, s ohledem na soukromí uživatelky, zveřejnit. Přesto se domníváme, že i na základě zbylých dat, bylo možno dvě ze tří stanovených hypotéz potvrdit a dostát tak cílům výzkumného šetření stanovených v jeho počátku.

Obecně bychom pak rádi poukázali na důležitost a prospěšnost azylových domů, a to zejména s poukazem na současné sociálně-ekonomické faktory a trendy. V naší společnosti narůstá počet matek s dětmi, kterých se ekonomický růst dotýká pouze zvyšováním cen a nikoli zvýšením příjmů. Běžné potřeby se tak stávají pro mnoho z nich nedostupné. Měli bychom tuto situaci vnímat jako ohrožení budoucnosti důležité části naší společnosti a společný cíl bychom měli spatřovat ve správném nastavení preventivních opatření a efektivním fungování sociálních služeb.

TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA

Kapitola první si klade za cíl popsat a definovat rodinu, s tímto pojmem se setkáváme takřka každodenně a všichni nepochybně tušíme, co pojem rodina znamená. Při používání tohoto termínu pro běžnou potřebu si vystačíme s obecně přijímaným výkladem – rodina je skupina příbuzných osob, cílem dospělých osob je pečovat a zodpovídat za děti. Nejprve je tedy nutné vymezit samotný pojem rodina pro potřeby této bakalářské práce, popsat typy rodin a její funkce. Následně se zaměříme na rodinu současnou a popíšeme její nejčastější poruchy, širěji se budeme věnovat problémovým rodinám, které jsou nazývány klinické.

1.1 Definice rodiny

Různé disciplíny nahlíží na rodinu různě, pokud bychom se snažili použít definici ukotvenou v legislativě ČR, budeme vycházet ze zákona č. 89/2012 Sb. Občanského zákoníku, v jehož druhé části je v současnosti integrováno rodinné právo. Rodina ovšem v zákoně přesně definována není, i když tento termín pro svou potřebu používá. Definici tedy lze odvodit z všeobecného ustanovení §655, ze kterého vyplývá, že rodina se utváří svazkem vzniklým manželstvím muže a ženy, za účelem založení rodiny, řádné výchovy dětí a vzájemné pomoci a podpory.

Kraus a Poláčková uvádějí, že v sociologii je pojem prezentován formou sociální instituce nebo jako sociální skupina, sociální psychologie upřednostňuje před institucí pojem primární skupina, v pedagogice je za nejpodstatnější výchovně socializační funkce rodiny a v ekonomii je rodina omezena na pouhou výrobní či spotřební jednotku (Kraus a Poláčková, 2001, s. 78).

Z výše zmíněných definic vyplývá, že pokud chceme rodinu vymezit komplexně, musíme se uchýlit k různým vědním disciplínám a jejich charakteristikám. Je možno stanovit několik styčných bodů, které rodinu definují – jsou jimi osoby tvořící rodinu, citové a pokrevní pouto mezi nimi, biologická reprodukce a výchova potomků a v neposlední řadě pocit bezpečí a vymezení se od venkovního světa.

Pravděpodobně nejširší definici použil britský sociolog Giddens: „*Rodina je skupina osob spojených přímým příbuzenstvím, jejíž dospělí členové a členky na sebe berou zodpovědnost za děti.*“ (Giddens, 2013, s. 308).

V českém prostředí sociolog Možný popisuje rodinu následovně: „*Představuje sociální zřízení, jehož základním účelem je vytvářet soukromý prostor pro reprodukci společnosti, stíněný proti vířícímu a nepřehlednému světu veřejnému. Chrání své členy, nemění svůj tvar, vnitřní uspořádání ani habitus a změny ve svém okolí vyrovnává. Vývoj či pokrok tím rodina nebrzdí. Naopak: svou stabilitou dynamiku umožňuje a v jistém smyslu i podporuje, protože brání společenský systém před chaosem a zhroucením.*“ (Možný, 2011, s. 14). Možného definice je stále platná a většinovou společností i v postmoderní době přijímaná. Přesto, že se často hovoří o rozpadu tradičních hodnot, je rodina stále vnímána jako základní stavební jednotka společnosti.

Dle trendů projevujících se v současné společnosti, je svým vnímáním a vymezením rodiny pravděpodobně nejbliže Sobotková: *Rodina je skupina lidí se společnou historií, současnou realitou a budoucím očekáváním vzájemně propojených vztahů. Členové jsou často vázáni legálními manželskými svazky, adopcí, nebo společným uspořádáním života v určitém úseku jejich životní cesty.*“ (Sobotková, 2007, s. 39). Objevuje se zde zohlednění určité dočasnosti rodiny, která nemusí nezbytně být celoživotní a pokrevní, vytváří tím prostor pro začlenění a legitimizaci různých moderních typů rodin do společnosti.

1.2 Typy rodin

Předchozí podkapitola měla za cíl vymezit pojem rodina, zjistili jsme, že tento pojem má mnoho interpretací, které se odvíjejí od odborného hlediska, kterým je termín rodina nahlížen. Abychom byli schopni rodinu vymezit, jeví se jako nezbytné představit si typy rodin. Úkolem další části je přehledně popsat, jak na typy rodin nahlíží odborná literatura a ukázat dle jakých parametrů lze rodiny dělit.

V odborné literatuře se objevuje široká typologie rodin, při jejichž dělení odborníci vycházejí z přesných kritérií. Setkáme se s dělením rodin:

Dle velikosti:

- **Nukleární rodina** – rodina je tvořena párem rodičů, otcem a matkou, žijícími ve společné domácnosti s vlastními nebo adoptovanými dětmi (Giddens, 2013, s. 309).
- **Rozšířená rodina** – rodina, která je rozšířena o blízké příbuzné, prarodiče, strýce, tety a ostatní příbuzné.

Dle členů:

- **Úplná** – rodina se skládá z otce a matky a nejméně jednoho dítěte
- **Neúplná** – rodina v níž žije jen matka nebo otec s nejméně jedním dítětem. Rodina se stane neúplnou úmrtím jednoho z rodičů nebo rozvodem.
- **Doplněná** – tato rodina vznikne, když po rozvodu rodič s dětmi naváže nový partnerský vztah

Dle funkčnosti:

- **Funkční** – rodina přiměřeně plní všechny funkce
- **Afunkční** – rodina, ve které občas dochází k poruchám v plnění jedné či několika funkcí, které ale nenarušují vážněji život rodiny a zásadně negativně neovlivňují vývoj dítěte
- **Dysfunkční** – v této rodině dochází k vážným poruchám, vnitřnímu rozkladu rodiny, zásadně je narušován socializační proces dítěte
- (Kraus a Poláčková, 2001, s. 79).

Rozdělení rodin na základě jednoho sledovaného ukazatele uzavírá dělení rodiny na základě funkčnosti, získáváme tak informaci, zda se rodině daří či nedaří své funkce naplnit a do jaké míry, nezjistíme však, jaké funkce rodina plní pro své členy a pro společnost. O tomto tématu bude více pojednáno v následujících řádcích.

1.3 Funkce rodiny

Ve snaze vymezit pojem rodina a nastínit jaké typy rodin existují, jsme se již nepřímo dozvěděli i o funkcích, které rodina plní. Jakou funkci má pro jednotlivé členy a jakou pro společnost jako velkou sociální skupinu. Rodina není neměnná, její fungování a složení se mění v závislosti na změnách ve společnosti. Dnešní doba je plná konfrontací a z nich vyplývajících změn, jedno se však nemění, většina z nás si život bez své rodiny nedokáže představit, její působení utváří nás samotné i naši budoucnost a sociabilitu. Vnímáme ji jako důležitý bod ve svém životě, plní pro nás stabilizační funkci. Jaké funkce rodina zastává, je podrobněji popsáno níže, hlavním tématem je popis hlavních funkcí, největší prostor je věnován zásadní funkci, socializaci dítěte.

Funkce rodiny a jejich proměny do dnešní podoby velmi výstižně popsal Blahoslav Kraus (Kraus a Poláčková, 2001, s. 79-81) následovně:

- **Biologicko-reprodukční funkce** – tato funkce je významná pro jednotlivce, kteří rodinu tvoří a současně i pro společnost, pro její zdárný rozvoj je třeba stabilní reprodukční základna, z tohoto důvodu se stát snaží vytvářet prorodinná sociální opatření.
- Dlouhodobý trend snižování porodnosti ve vyspělých zemích tomu ovšem nenasvědčuje. Do demografického trendu západního světa vstupuje mnoho dalších vlivů, jakými jsou například emancipace žen a jejich vyšší profesní realizace, snižování plodnosti a klesající zájem mužů o otcovství. Snižující se zájem mužů o tuto sociální roli popisuje Možný: *„Rozdíl mezi rodičovskými plány mužů a žen, stejně jako stoupající podíl žen, které mají dítě jako neprovdané matky, ukazuje na to, že významnou příčinou poklesu porodnosti u nás je také klesající zájem mužů o otcovství. Otcovství, jak známo, se obtížně eviduje. Ačkoli s jistotou víme, že kde je dítě, musel být i otec, neboť přinejmenším k jeho počtu jsou zapotřebí dva, spolehlivě zjišťujeme vždycky pouze matku. Víme tedy, že co vypovídají statistiky o klesajícím počtu dětí na jednu ženu a o stoupajícím podílu žen celoživotně bezdětných, má nesporně svou analogii u mužů.“* (Možný, 2011, s. 10)

- **Sociálně-ekonomická funkce** – v první řadě je rodina chápána jako významný prvek ekonomického rozvoje společnosti. Dnešní ekonomika je přímo závislá na spotřebě a rodina jako celek je velmi významným spotřebitelem. Plánování společných investic a rozdělování prostředků v rámci rodiny je prvkem solidarity jejích členů.
- **Socializačně-výchovné funkce** – rodina je první a téměř nezastupitelnou skupinou, která učí dítě sociální přizpůsobivosti, učí jej základním návykům a způsobům chování v běžné společnosti. Dítě od narození vnímá a zpracovává velké množství informací, a to prostřednictvím procesu socializace. V souladu se svými přirozenými vlohami, biologickými a psychickými potřebami získává své zkušenosti a seznamuje se s hodnotovými orientacemi a vzory rodičů a sourozenců, které samo také aktivně ovlivňuje, není tedy pasivním účastníkem, ale uplatňuje svou vůli. Což je dnes patrné hlavně na zvyšující se míře sociálního ovlivňování starší generace generací mladší. Mladší generace tak kompenzuje snížení intenzity sociálních vztahů u starší generace.
- Prvořadá ovšem zůstává socializace dětí, je nejdůležitějším prvkem pro osobnostní rozvoj, sociální rozvoj, integraci do rodiny a formování primární skupinové identity. Socializace probíhá působením členů navzájem, ale především na dítě, projevují se zde kladné i záporné vlivy a vzory. Rodinná socializace je rámec pro socializaci dítěte a jejích dalších členů, stává se pro dítě modelem osvojování sociálních rolí, v partnerství, rodičovství a odrazí se v budoucnu v jeho vlastní reprodukční rodině.
- **Funkce sociálně-psychologické podpory** – již to, že patříme do určité sociální skupiny, se kterou máme možnost se identifikovat, nám přináší pocit sounáležitosti. Specifické sociální klima, ve kterém hraje důležitou roli citová složka, nám pomáhá cítit se akceptován, uznáván a hodnocen. Každý z nás vnímá rodinu jako zázemí, bezpečí a prostor vzájemného porozumění, stává se pak pro nás základem dalších sociálních kontaktů ve společnosti. Tato funkce rodiny může být často narušena různými vlivy, mohou to být konfliktní situace uvnitř rodiny, závislost některého z členů rodiny, např. na alkoholu, nebo sociálně a emočně nevyzrálí rodiče, kteří si nesou nevhodné vzory z orientační

rodiny. Nejzávažnější případy, s přihlédnutím k sociálně psychickému klimatu, O. Matoušek nazývá „klinické rodiny“.

- **Citová funkce** – pokud je v rodině stabilní sociálně-psychologické klima, stává se rodina základní jistotou a citovou funkci nelze plně nahradit jinou sociální institucí.

Matoušek uvádí, že jsou utvářeny úplně nové typy rodin, které jsou neúplné, ale i ve své neúplnosti zvládají naplňovat hlavní funkce. Nicméně soudí, že v Evropě poroste počet nesprávně fungujících rodin a bude zvyšován tlak, aby tyto funkce saturoval stát, případně další subjekty (Matoušek, 2011, s. 147).

Pokud se rodině závažně nedaří naplňovat své funkce, jedná se o dysfunkční rodinu, často slyšíme o rozpadu tradičních hodnot a aktuálních problémech současné, někdy též postmoderní rodiny. Dnešní rodina a její problémy jsou tématem následující podkapitoly.

1.4 Pojetí současné rodiny a její aktuální problémy

Rodina je v některých ohledech pořád tataž, ale současně během svého historického vývoje prošla velkým množstvím změn. Máme možnost pozorovat dlouhodobé změny ve společnosti i na rodinách ve svém bezprostředním okolí. Uspořádání a život jednotlivých rodin je velmi pestrý, mnoho mladých lidí odkládá rodičovství, není neobvyklé, že svazek muže a ženy není legitimizován sňatkem, rozvodovost manželství stoupá, stoupá i počet dětí narozených mimo manželství a dětí, které jsou vychovávány pouze jedním rodičem, nejčastěji matkou. Objevuje se velké množství problémů, jež dnešní rodinu ovlivňují. Proto se v následující podkapitole budeme věnovat rodině v současném pojetí, znakům definujícím moderní rodinu, zároveň i rizikům a problémům, které ji mohou ohrožovat.

Pro vysvětlení termínu současná rodina využijeme definice Z. Heluse, hovoříme-li o současné rodině, vyzdvihneme to, v čem je rodina odlišná od rodiny nesoučasné, odkazujeme tak na dějinný vývoj rodiny. Současnou rodinu charakterizuje soubor několika znaků/rysů. Hovoříme o pěti znacích: dnešní rodina je **nukleární** – jádro tvoří málo lidí, kteří sdílejí intimní soužití. Jádro je tvořeno partnerskou dvojicí (partneři jsou

oficiálně sezdání či nikoliv) – rodina je **partnerská/manželská**. Manželé jsou rodiči svých dětí, resp. pečují o děti přisvojené nebo o děti muže či ženy z předchozích manželství, tím vyjádříme, že rodina je **dvougenerační**. Předposlední znak tvoří odlišnost od tradiční velké rodiny, vyčlenění manželů, které pojí citové pouto vzniklé již před manželstvím, rodina se stala **intimně vztahovou**. Pátým znakem je **privátní individualizace**, kdy individualizaci chápeme jako vývoj jedince ve svébytnou bytost, bez limitů historických zvyklostí či závazků (Helus, 2015, s. 202 a 204).

Zmínili jsme, že rodina reaguje na historický vývoj a společenské změny s ním spojené. V zemích bývalého východního bloku, byl takovým katalyzátorem změn, které se promítly i v rodině, rok 1989. Znaky současné české rodiny popisuje Vrtišková takto: *„zmenšení velikosti rodiny, vzrůst rozvodovosti, vzrůst počtu opakovaných sňatků, vzrůst monoparentálních rodin, udržování vysoké zaměstnanosti žen, ekonomická závislost rodiny na dvou příjmech, výrazný nárůst nesezdaných soužití, úbytek společného času rodiny, prohloubení ekonomických rozdílů mezi jednotlivými rodinami, zaměřenost na zájem jednotlivce, chybí očekávání trvalosti vztahu, zvýšení věku sňatečnosti, odsouvání rodičovství na pozdější období.“* (Vrtišková, 2011, s. 96)

Rizika, která českou rodinu aktuálně ohrožují, definuje i Ministerstvo práce a sociálních věcí ve svých Strategických dokumentech v oblasti podpory rodiny, hlavním dokumentem, ze kterého budeme vycházet, je Koncepce rodinné politiky 2017. Nalezneme zde současné trendy popisující situaci českých rodin.

- Trend č. 1: pokles porodnosti
- Trend č. 2: stárnutí populace
- Trend č. 3: změna struktury rodiny
- Trend č. 4: ženy dosahují vyššího vzdělání
- Trend č. 5: různá zaměstnanost dle pohlaví a věku
- Trend č. 6: relativní i absolutní chudoba rodin s dětmi,
- přitom však platí, že chudobou jsou více ohroženy domácnosti se třemi a více dětmi, domácnosti sólo rodičů, domácnosti s nižším dosaženým vzděláním a domácnosti, jejichž nejmladší nezaopatřené dítě má mezi 6–17 roky. Celkem 34,4 % rodin s jedním rodičem a závislými dětmi je ohroženo chudobou, oproti

6,2 % rodin se dvěma dospělými a jedním dítětem a 9,1 % rodin se dvěma dětmi. Rodiny sólo rodičů se dvěma a více dětmi jsou ohroženy příjmovou chudobou dokonce v 43,8 %. Z hlediska socioekonomického jsou chudobou ohroženy zejména domácnosti bez příjmů ze zaměstnání (48,7 % v roce 2015), případně částečně zaměstnané (12 %) (MPSV, online, cit. 2020-01-04).

Na pozadí aktuální podoby českých rodin, které jsou v této podkapitole popsány, lze jasně vytušit, s jakými problémy se v současnosti potýkají. V rodině, která má potíže, se mohou objevit tzv. poruchy rodiny, těmto věnujeme prostor v navazující podkapitole.

1.5 Poruchy rodiny – klinické rodiny

Na poruchy rodiny lze opět nahlížet z několika hledisek. Obecná definice hovoří o tom, že poruchou rodiny nazýváme stav, kdy rodina z nějakého důvodu neplní své funkce. Klinické rodiny jsou takovými rodinami, v nichž jejich členové využívají odbornou terapeutickou či sociální pomoc. V této podkapitole popíšeme typy klinických rodin. Více se budeme věnovat těm, v kterých se nejčastěji objevují ženy, jež následně žijí se svými dětmi v azylových domech.

Nejčastější typy klinických rodin dle Mühlpachra (2008):

- Rodina zanedbávající, případně týrající děti
- Rodina se zneužívanou, případně týranou ženou
- Rodina a nemoc
- Rodina a psychická porucha
- Rodina s mentálně retardovaným dítětem
- Rodina s tělesně postiženým dítětem
- Rodina mladistvého delikventa
- Rodina svobodné matky
- Rodina s dospělým alkoholikem
- Rodina a rozvod
- Rekonstruovaná rodina
- Uprchlická rodina
- Romská rodina

- Rodina se členem závislým na drogách, případně s patologickým hráčem
- Rozvod a rekonstrukce rodiny

Rodina se zneužívanou či týranou ženou – podle Vágnerové je domácí násilí důsledkem osobnostních rysů a zkušeností získaných v orientační rodině, které se mohou projevit volbou nepřijatelných strategií při řešení zátěžových situací. Při konfliktech se objevují agresivní prvky, jako výraz nezvládnutých potíží, nebo jako pokus o jejich řešení. Silnější z partnerů (nejčastěji muž) využije síly k potvrzení moci a dominance. Děje se tak několika způsoby: fyzické ubližování, sexuální násilí, psychické týrání, ekonomické omezování a sociální izolace. Pokud selžou obranné mechanismy ženy, hovoříme o syndromu týrané ženy. Domácí násilí poškozují i děti, které jsou jeho svědky. Děti týraných matek mívají emoční problémy, poruchy chování, po odloučení se někdy objevují výchovné a vztahové problémy. Ženy po odchodu z těchto rodin jsou častými užívatelkami azylových domů. Matka musí změnit svůj přístup k dětem, k tomu jí může napomoci konfrontace s jinými matkami a jejich dětmi v azylovém domě (Vágnerová, 2014, s. 578).

Rodina s dospělým alkoholikem – nadměrné užívání alkoholu vede dle Vágnerové k selhání v profesní roli a vede k nezaměstnanosti. Závislost na alkoholu je značnou zátěží i pro rodinu, alkoholik rodinu devastuje materiálně, sociálně i psychicky. Manželský partner alkoholika může trpět více než on sám. Rodič, který konzumuje alkohol, ovlivňuje nepříznivě psychický vývoj dítěte i jeho aktuální psychický stav. Zdroj bezpečí a jistoty, které by mělo dítě čerpat z rodiny, chybí. Přítomnost alkoholika v rodině často vede až k jejímu rozpadu. Z rodin, kde alkoholikem byl muž, pochází další velká skupina klientek azylových domů (Vágnerová, 2014, s. 519).

Z předchozího textu se dozvídáme rozmanité důvody, proč se ženy ocitají v azylových domech, obvykle tyto situace vyústí v rozvrat manželství či partnerství. Rozvod nebo odchod ženy s dětmi ze společné domácnosti je krizovou situací, která nezřídka vede ke ztrátě bydlení. Jedním ze způsobů řešení jejich naléhavé situace je bydlení v azylovém domě. Dalšími klinickými rodinami, které si zaslouží naši pozornost, jsou následující typy:

Rodina svobodné matky – počet dětí narozených svobodným matkám neustále roste. U Mühlpachra se dozvídáme, že svobodné matky lze charakterizovat jako velmi mladé svobodné matky, které často otěhotní neplánovaně, a jejich partnery bývají povrchní známosti. Nebo se jedná o starší svobodné matky, které se rozhodnou mít dítě bez manželství, ty naopak mívají s partnery dlouhodobý vztah. Obě skupiny spojuje skutečnost, že jejich stav po narození dítěte se stává nesnadným až konfliktním. Jejich ekonomická a bytová situace je horší a více nestabilní než u vdaných matek (Mühlpachr, 2008, s. 96).

Romská rodina – opět se potvrzuje, že rodina i se svými problémy zrcadlí celou společnost, při pohledu na romskou rodinu nelze oddělit postoj majoritní společnosti k romské menšině. Při popisu klinické romské rodiny můžeme vycházet z kapitoly *Sociálně psychologická problematika romského etnika* u Vágnerové. Dle této, probíhá přizpůsobování romské menšiny majoritní společnosti. Hlavní oblastí, která je napodobována, je konzumní viditelná podoba společnosti. Romové opouští staré zvykové normy a chybí nová pravidla (někteří romští rodiče se přestali starat o své děti, protože zjistili, že se o ně postará stát, přestali spoléhat na sebe, protože jim obživu zajistily sociální dávky apod.). Pozorujeme trend zafixování nesamostatnosti a závislosti na státu, který se pojí se systémem sociálních podpor. Další problémy, které romskou menšinu provázejí, jsou: nezaměstnanost, koncentrace sociálně slabých romských rodin v určitých částech, zvýšená kriminalita v těchto sociálně vyloučených lokalitách, narůstající četnost uživatelů drog. Rodinné společenství vždy u romského etnika fungovalo jako garant dodržování norem, ale v poslední době význam rodiny klesá, dochází k uvolňování pevných rodinných vazeb a úbytku respektu k její autoritě (Vágnerová, 2014, s. 626).

Běžným modelem v romské rodině je soužití tří i více generací, rodina je pro Romy vysoko ceněnou hodnotou. Navzdory tomu se počet rozvodů zvyšuje i u této menšiny (Mühlpachr, 2008, s. 44).

Rodina a rozvod – Matoušek nahlíží na rozvod následovně, rozvod je pro všechny účastníky velkou zátěží v délce až několika let. Rozvod se může stát dokonce traumatem, vytvoří se nepříznivý – generalizovaný pohled na opačné pohlaví. Ženy rozvod stresuje více než muže, přestože jsou jeho častějšími iniciátorkami. Každý

rozvod je ztrátou a ztrácí v něm každý – partnera, otce, matku, děti, rodinu, přátele, bydliště a provází jej i nezanedbatelné ztráty ekonomické (Matoušek, 2003, s.81).

Rozvod manželství popisuje i Vágnerová, se zaměřením pohledu na vývoj jedince: první krize manželství nastává po 3 až 4 letech jeho trvání, nejvyšší počet rozvodů je do deseti let od vzniku manželství. Rozvod s sebou nese ekonomické, sociální i psychologické problémy. Dnešní manželé jsou v první řadě nuceni rodinu zajistit materiálně. Partnerské a rodičovské role bývají zanedbávány (Vágnerová, 2000, s. 345).

Uvádíme zde současně i popis problematiky rozvodem zasažených rodin a jejich odraz ve finanční situaci, výchozí je pro nás dokument MPSV, Koncepce rodinné politiky 2017:

„Rozdíl v ekonomické situaci rodin pramení také z rodinného stavu členů. Zahraniční výzkumy identifikují pokles životní úrovně po rozvodu jak u samotných rozvedených, tak u jejich dětí. Výzkum ukazuje souvislosti mezi rodinnou dělbou práce mezi mužem a ženou. České domácnosti rozvedených vykazují nižší příjmy na jednotlivce než domácnosti vedené sezdáním párem. U domácností bez dětí je průměrný rozdíl v příjmech téměř 10 %, u domácností s nezaopatřenými dětmi už více jak 20 %. Mezi domácnostmi rozvedených mají signifikantně nižší příjmy na jednotlivce ty, v jejichž čele stojí žena. Rozdíly ve výdajích mezi domácnostmi vedenými rozvedenými a sezdáními páry odpovídají rozdílům v příjmech. Domácnosti rozvedených také uvádějí větší obtíže vyjít s příjmy. V neposlední řadě domácnosti vedené rozvedenými s větší pravděpodobností vykazují více příznaků materiální deprivace než domácnosti vedené sezdáním párem.“ (MPSV, online, cit. 2019-10-21)

Tabulka 1: Podíl rozvedených manželství s nezletilými dětmi

Rok rozvodu	Podíl v %
2015	57,5
2016	58,9
2017	59,0
2018	58,4

Zdroj: ČSÚ, online, cit. 2019-12-16

V první kapitole jsme se zabývali rodinou, uvedli jsme definici rodiny, typologii rodin a její funkce. Zaměřili jsme se na aktuální podobu současné rodiny a společně s jejím popisem jsme vyzdvihli některé problémy, které ji provází. Závažné problémy, jež rodinu ohrožují, je žádoucí řešit odbornou pomocí. Toto téma – klinické rodiny – jsme zpracovali v poslední podkapitole. Předchozí text nám ukázal, že existuje mnoho podob rodiny a stejně tak i mnoho ohrožujících faktorů, důsledkem je stále častější rozpad rodin.

Tento stav je spojen se sociálními službami, které jsou členům rodin poskytovány. Sociální služby a zejména azylové bydlení pro matky s dětmi se tak stávají tématem druhé kapitoly.

2 AZYLOVÝ DŮM PRO MATKY S DĚTMI

Téma rodina bylo z různých úhlů pojednáno v předcházejících řádcích, důležitým pojmem však zůstane i nadále. V předchozí kapitole jasně vyplynulo, že rozpad rodin, je stále častějším jevem. Pokud rodinu opustí muž, žena velmi často není schopná sebe a své děti finančně zajistit. Rozhodne-li se žena opustit muže, mnohdy nemá finanční prostředky pro získání nového bydlení. Pro tyto ženy a děti, které postihla ztráta bydlení, je zřízena sociální služba, jež se nazývá azylový dům.

My se zaměříme konkrétněji na azylový dům pro matky s dětmi. Věnujeme tedy prostor sociálním službám a posléze více Azylovému domu pro matky s dětmi v Mělníku, cílové skupině uživatelek, způsobu práce s nimi a jejich dětmi v rámci této sociální služby. V neposlední řadě popíšeme standardy sociální práce a pravidla práce v azylovém domě pro matky s dětmi.

2.1 Sociální služby a služby sociální prevence

Nejprve je nutné definovat, co pojem sociální služba a služby sociální prevence znamenají, abychom byli na základě jejich vymezení schopni specifikovat pojem daný legislativou i odbornou veřejností, která se sociální prací zabývá. Dále popíšeme druhy služeb, které jsou na základě zákona poskytovány.

Pro tento účel budeme nejprve vycházet ze zákona č.108/2006 Sb. O sociálních službách. Ten v úvodním ustanovení vysvětluje sociální službu jako činnost či jejich soubor zajišťující podporu a pomoc osobám za účelem sociálního začlenění nebo jako prevenci sociálního vyloučení, dále osobám nacházejícím se v nepříznivé sociální situaci. Tou zákon rozumí situaci, kdy osoba vzniklou situací není schopna řešit tak, aby podporovala své sociální začlenění a zabránila sociálnímu vyloučení. Sociální vyloučení ji vyčleňuje mimo běžný život společnosti a znemožňuje jí se do něj zapojit v důsledku nepříznivé sociální situace.

Matoušek popisuje sociální služby jako služby poskytované lidem společensky znevýhodněným, cílem je zlepšení kvality života, případně v maximální možné míře začlenění těchto lidí do společnosti. Současně popisuje i cíl jen zdánlivě opačný,

ochranu společnosti před riziky, jejichž jsou tito lidé nositeli. Sociální služby zohledňují jednak uživatele, jednak i jeho rodinu, do níž patří, případně v širším pojetí, zájmy společnosti (Matoušek, 2011, s. 9).

Zákon č.108/2006 Sb. O sociálních službách:

Dělí sociální služby na:

- Služby sociálního poradenství
- Služby sociální péče
- Služby sociální prevence

Vymezuje, kdo může být poskytovatelem sociálních služeb:

- Obce a kraje
- Nestátní a neziskové organizace a fyzické osoby
- Ministerstvo práce a sociálních věcí

Určuje, kdo může být příjemcem sociální služby a příspěvku na péči:

- Osoba, která je na území ČR hlášena k trvalému pobytu
- Osoba, které byl udělen azyl
- Občan a rodinný příslušník občana členského státu EU
- Cizinec, který je držitelem povolení k dlouhodobému pobytu (delší než 3 měsíce)
- Vybrané typy sociálních služeb, kterými jsou azylové domy, kontaktní centra, noclehárny a terénní programy, jsou též poskytovány osobám legálně pobývajícím na území ČR

Dělí služby dle místa výkonu na:

- Ambulantní
- Pobytové

Pro potřebu této bakalářské práce se zaměříme na služby sociální prevence, mezi tyto služby zákon č.108/2006 Sb. zařazuje následující: raná péče, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, azylové domy, domy na půl cesty, krizová centra,

kontaktní pomoc, intervenční centra, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, noclehárny, služby následné péče, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením, sociálně terapeutické dílny, terapeutické komunity, terénní programy a sociální rehabilitace.

V úvodní podkapitole této části jsme popsali pojem sociální služba a její definici danou zákonem, včetně druhů služeb sociální prevence. Druhou podkapitolu věnujeme Službám prevence města Mělníka.

2.2 Služby prevence města Mělníka

Text pojednávající o službách prevence, jejichž zřizovatelem je město Mělník, nás seznámí s druhy poskytovaných služeb a jejich strukturou. Při popisu budeme převážně vycházet ze zřizovací listiny a dalších, zřizovatelem zpřístupněných dokumentů.

Organizační složka Služby prevence města Mělníka (dále jen SPMM) byla zřízena na základě usnesení Zastupitelstva města Mělníka ze dne 8. 9. 2009. Dne 23. 6. 2014 bylo schváleno nové znění zřizovací listiny této organizační složky. Zřizovací listina (příloha A) vymezuje účel a předmět činnosti následovně, hlavní činností je poskytování sociální služby ve smyslu zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění a dle aktuální registrace u Krajského úřadu Středočeského kraje. Zřízena je na dobu neurčitou. Rozpočet SPMM je součástí rozpočtu zřizovatele, tzn. připravuje vlastní rozpočet, jež je součástí rozpočtu města. Sídlo SPMM je Na Malém Spořilově 819 a 820, Mělník. Vedoucí organizace je oprávněná osoba, která je do funkce jmenována na základě usnesení Rady města, je přímo podřízena starostovi/ce města. Starosta/ka řídí a kontroluje organizační složku. Metodickou a koordinační činnost zajišťuje vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví (Zřizovací listina organizační složky města Mělníka, Služby prevence města Mělníka, 2014).

V současné době je vedoucí SPMM Ing. Lucie Klášterková. SPMM má nyní u Krajského úřadu Středočeského kraje zaregistrovány tyto druhy sociálních služeb poskytovaných ambulantní a pobytovou formou.

Jedná se o služby:

- Noclehárna Mělník, reg. č. 7182053
- cílovou skupinou jsou osoby bez přístřeší, muži a ženy starší 18 let, kteří mají zájem o přenocování a poskytnutí hygieny.
- Azylový dům Mělník, reg. č. 4206859
- cílovou skupinou jsou rodiny (muži a ženy) s dětmi, jednotliví muži a ženy starší 18 let, kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení.
- Azylový dům pro matky s dětmi Mělník, reg. č. 3521694
- cílovou skupinu tvoří ženy (matky) s dětmi, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení.
- Sociálně právní poradna Mělník, reg. č. 5570843
- cílovou skupinou jsou osoby, které se dostaly do nepříznivé životní situace, pomáhá jim nalézt řešení na principech bezplatnosti, nestrannosti, nezávislosti a diskrétnosti, prostřednictvím informací, rad a případné další pomoci.
- Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež SPMM, reg. č. 5657832
- cílovou skupinu tvoří dospívající a mladí lidé, ve věkovém rozmezí 11 až 26 let z Mělníka a okolí, kteří jsou kvůli své nepříznivé situaci např. v rodině, škole, zaměstnání, ve volném čase ohroženi sociálním vyloučením.

V rámci zvyšování kreditu služeb SPMM a jejich zkvalitňování je organizační složka členem Asociace poskytovatelů sociálních služeb a členem Sítě aktérů pro domov, z. s. (SPMM, online, cit.2019-12-16)

Ve druhé podkapitole jsme se seznámili se Službami prevence města Mělníka, zjistili jsme jakými druhy služeb město disponuje, další část věnujeme jedné ze služeb, a to Azylovému domu pro matky s dětmi v Mělníku.

2.3 Azylový dům pro matky s dětmi v Mělníku

Cíle této podkapitoly spatřujeme v seznámení se s institucí azylového domu pro matky s dětmi a s činností této služby.

Matoušek uvádí: „V ČR existují azylové domovy pro matky s dětmi. Obvyklými klienty jsou matky dětí mladších než 3 roky, které byly ohrožovány manželem/partnerem nebo na ně působil jiný nepříznivý vliv, přímo či nepřímo zasahující i jejich dítě. Azylové domy poskytují vedle zvýhodněného ubytování i podporu matkám při výchově dětí. (Matoušek, 2011, s. 94)

Navrátilová popisuje azylový dům pro matky s dětmi následovně, azylové domy nebo zařízení pro matky s dětmi, jsou v současné době chráněnými bytovými jednotkami, kde matky s dětmi nalézají útočiště, v obtížné životní situaci spojené se ztrátou bydlení. Zařízení by měla sloužit k jejich ochraně, podpoře a měla by zlepšit jejich sociální fungování. Charakteristickým znakem je přechodnost bydlení. Ženám je v rámci pobytu poskytováno ubytování, také je jim nabízena pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání záležitostí spjatých se snahou o jejich sociální fungování. Jsou zde nabízeny aktivity směřující ke zvýšení kompetencí uživatelek, zejména v oblasti péče o děti, finančního hospodaření, péče o domácnost a v dostupných sociálních službách. Pracovníci se svou činností snaží, aby se žena po nezbytně dlouhé době navrátila do běžného života. Azylové zařízení je typem intervence směřující k ochraně matek a dětí (Matoušek a kol., 2013, s. 428).

Azylový dům pro matky s dětmi v Mělníku, je sociální službou určenou pro matky s dětmi, které se ocitly v obtížné sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Sociální služba je poskytována na přechodnou dobu, nejčastěji v době trvání jednoho roku. Ztráta bydlení je často doprovázena dalšími problémy. Pojí se s nezaměstnaností, dluhovou problematikou apod. Smyslem této služby není jen pouhé poskytnutí přístřeší, které nám slovo azyl evokuje. Důraz je kladen hlavně na intenzivní a individuální spolupráci sociálních pracovníků, pracujících v sociálních službách a samotných uživatelek azylového domu. V maximální možné míře je podporována snaha, aby ženy na řešení jednotlivých překážek participovaly, aby zdolávaly jednotlivé problémy, které jsou pro ně překážkou pro další začlenění do běžného života. K uživatelkám se

přístupuje vždy individuálně a je jim sestaven aktivizační program. Klíčovými tématy se tak stávají např. řešení dluhů, pomoc při hledání práce, bydlení, sociální poradenství, osobnostní rozvoj a též poskytování poradenství při výchově a péči o děti. Děti jsou zde rozvíjeny harmonicky po stránce psychické, sociální, kognitivní a motorické, děje se tak prostřednictvím společných her, terapií a dalších aktivit.

Žena, která má zájem o sociální službu a žádá o místo v azylovém domě, nejprve musí společně se sociální pracovnící vyplnit vstupní dotazník pro zájemce o sociální službu (příloha B). Poskytne údaje sloužící k posouzení situace před poskytnutím služby, a zažádá o poskytnutí sociální služby v Azylovém domě pro matky s dětmi Mělník. Při splnění podmínek, žena uzavře smlouvu s poskytovatelem sociální služby. Na základě zákona č. 108/2006 Sb. musí poskytovatel žadateli sociální službu poskytnout, pokud disponuje volnou kapacitou.

V současné době je obecně přijímaným systémem práce důraz na přímou práci s klientem. Individualizace poskytované sociální služby nese nejlepší výsledky pro jednotlivce, zároveň je individuální přístup nejvíce respektující jedinečnost uživatele. Prvotním krokem odborného týmu v azylovém domě je sestavení individuálního plánu, ten se sestavuje vždy společně s uživatelkou. Individuální plán formuluje osobní cíle uživatelky, plán slouží jako motivace a kontrola, zda se uživatelce daří cíle naplňovat. Individuální plánování má vždy za cíl integraci uživatelky zpět do společnosti, proto se plán u matek nejčastěji zaměřuje na: finanční gramotnost, péči o dítě, s důrazem na posílení vztahu mezi matkou a dítětem, plánování aktivity dětí, které vedou k jejich harmonickému rozvoji. Uživatelky mají povinnost dohodnout si se sociálním pracovníkem termín hodnocení individuálního plánu. Součástí smlouvy je i vymezení povinností uživatelek, kde je několik bodů, které napomáhají k aktivizaci uživatelek a rozvíjení kompetencí, jež jim ulehčí návrat do běžného života, přispívá k tomu i povinnost účastnit se minimálně dvou aktivit v měsíci, aktivity jsou součástí individuálního plánu. Pokud je třeba, uživatelce je poskytnuta další sociální pomoc, nejčastěji se jedná o využití systému pomoci v hmotné nouzi. Dalším bodem je poskytnutí hmotné pomoci, Azylový dům pro matky s dětmi Mělník, respektive SPMM, spolupracuje s Českou federací potravinových bank. Ženám je poskytnuta drogerie a potraviny na překlenutí období před přiznáním okamžité peněžité pomoci. Ženy si pobyt v tomto zařízení hradí.

Veškeré aktivity jsou zakotveny ve standardech sociální služby. SPMM má vypracované vlastní standardy, které jsou garancí kvality sociální služby a fungují jako metodický nástroj pro jejich práci. Tyto standardy jsou interním dokumentem SPMM a není možné do něj nahlížet. Po vznesení dotazu na vedoucí organizace víme, že můžeme vycházet ze Standardů kvality sociálních služeb (2002) užívaných v ČR, dle Matouška by měly standardy podporovat: nezávislost (přirozené vazby) a osobní růst uživatele služby, respektování jeho práv a poskytování efektivní pomoci při řešení náročné životní situace.

Standardy dělíme do tří okruhů a mají následnou podobu:

Procedurální standardy:

- Cíle a způsoby poskytování služby
- Ochrana práv uživatelů sociálních služeb
- Jednání se zájemcem o službu
- Dohoda o poskytování služeb
- Plánování a průběh jednotlivých služeb
- Ochrana osobních údajů
- Stížnosti na kvalitu nebo způsob poskytování služeb
- Návaznost na další zdroje – možnosti spolupráce

Personální standardy:

- Personální zajištění služeb
- Pracovní podmínky a řízení poskytovaných služeb
- Profesionální rozvoj pracovníků a pracovních týmů

Provozní standardy:

- Místní a časová dostupnost služby
- Nouzové a havarijní situace
- Zajištění kvality služeb
- Ekonomika, rozpočet (Matoušek a kol., 2011, s. 135)

V předchozí části jsme se seznámili se sociálními službami, které jsou v Azylovém domě pro matky s dětmi poskytovány a s tím, jak probíhá pobyt uživatelék. Stranou našeho zájmu stály prozatím děti, zaměřovali jsme se více na jejich matky. Následující část bude věnována právě dětem, které v azylovém domě žijí.

2.4 Děti v azylovém domě a zásady práce v azylovém domě pro matky s dětmi

Předposlední podkapitolu věnujeme dětem, které žijí v mělnickém azylovém domě. Zaměříme se na obecný profil dítěte v azylovém domě, nastíníme, jak se může dítěte dotknout rodinná situace, která vyústí až v pobyt v tomto zařízení a jak se tato životní situace promítá do jejich života. Část textu věnujeme způsobům práce v Azylovém domě v Mělníku, jejichž hlavním cílem je posílení pouta mezi matkou a dítětem.

Děti před vstupem do azylového bydlení prožily dlouhou dobu v dysfunkčním rodinném prostředí, zažily ztrátu domova, jejich dosavadní život se od základů změnil. U dětí uvědomujících si, s ohledem na jejich věk, probíhající změny se mohou objevit obavy z budoucnosti. Následkem mohou být projevy v podobě psychické deprivace, nízké školní výsledky, sociální deviace, poruchy socializace, poruchy osobnosti, delikvence aj.

Děti, které se do azylového bydlení se svými matkami dostanou, byly v některých případech zanedbávány, Bechyňová a Konvičková k tomuto tématu uvádějí, že zanedbávání dítěte se projevuje nedostatečnou péčí rodičů, v mnoha případech je generačně opakované a dosud nereflektované. Projevy zjistí většinou profesionálové, se kterými se dítě dostane do kontaktu (např. lékař, učitelka, sociální pracovník). Všechny typy zanedbávání vysoce korelují s chudobou a špatným sociálním postavením rodin. Proto je obtížné zjistit, zda je snižená schopnost pečovatелů poskytovat dětem adekvátní péči důsledkem špatné sociální situace, případně odlišnými kulturními normami, nebo zda se jedná o záměrné zanedbání péče. Sociální služby se nejprve zaměřují na stabilizaci sociální situace rodiny a následně na rozvoj rodičovských dovedností v péči o dítě. Důležitým prvkem je nácvik a podpora pečujícího rodičovského chování (Bechyňová, Konvičková, 2008, s. 38). Tyto postupy se uplatňují i při práci s matkami

a jejich dětmi v azylovém domě. Nejvyšší důraz je kladen na budování zdravého a funkčního vztahu mezi matkou a dítětem.

Ve sborníku *Chudoba – záležitost nás všech* (2010) jsou popsány děti z azylových domů následovně: děti z azylového domu jsou ve škole často označovány za problémové, protože vykazují nižší výkony při vyučování a také spolupráce s rodinou bývá těžší. Problémy se násobí, protože jsou ve větší míře obětmi šikany. Pedagogičtí pracovníci často nejsou připraveni na práci s těmito dětmi a nejsou schopni nahlédnout celou šíři problémů, které mohou tyto děti provázet. Práce s nimi je často náročná, dětem mnohdy chybí osvojení společenských návyků, neorientují se ve společenských normách a hodnotách. Může se u nich objevovat nedostatečná empatie i zvýšená agresivita. Motivace u nich bývá nižší, tato slabá motivovanost se u dětí z azylového bydlení objevuje častěji, lze se setkat s tím, že děti jsou znuděné a chybí jim motivace.

Langmeier a Matejček uvádí k motivaci následující: *„Tendence k aktivnímu kontaktu se světem se projevuje u člověka dvěma směry. Předně je člověk (zvláště v dětském věku) spontánně aktivní, tj. vyhledává často činnost, i když není ‘hnán’ žádnými vnějšími podněty. Přitom je tato jeho spontánní aktivita zřetelně intencionální, zaměřená na vyvolání stimulace spíše než na dosažení klidu. Za druhé pak je i jeho odpověď na podněty zvnějška určována tímto jeho aktivním postojem – je to odpověď selektivní, přisvojovací, ovládající, připravená vyrovnat se se vzniklými problémy. Ve skutečnosti je obojí stimulace, kterou dítě předjímá a jejíž dosažení si ověřuje, aby podle srovnání očekávané a skutečné stimulace upravovalo opět svou činnost. Zdá se, že shoda, event. neshoda očekávané a skutečné stimulace má významný podíl na vnitřní motivaci k další činnosti dítěte a souvisí s jeho emočním prožíváním.“* (Langmeier, Matějček, 2011, s. 273)

Odborný tým azylového domu tvoří interní a externí pracovníci, dle aktuální potřeby jsou vyhledáni odborníci, kteří napomáhají řešit situaci a stav dotýkající se dítěte. Nejčastěji přizvanými stranami jsou OSPOD, pedagog dítěte, pediatr a dětský psycholog, veškerá tato činnost je v první řadě většinou pouze doporučena a následně koordinována s matkou dítěte.

Azylový dům pro matky s dětmi v Mělníku nabízí dětem mnoho terapeutických a volnočasových aktivit. Děti se tak mohou rozvíjet podle svých potřeb a přání. Volnočasové aktivity bývají prováděny externisty (nejčastěji se jedná o studenty vysokých škol pedagogického směru).

Nabídku tvoří hudební a výtvarná dílna a pohybové hry pro děti mladšího věku, které napomáhají jejich psychomotorickému rozvoji. Je zde i keramická dílna, v níž starší děti společně se svými matkami vytvářejí různé keramické produkty. Zažívají společně radost z tvoření a ze společně stráveného času. Posiluje se pouto mezi matkou a dítětem, navíc se učí společně aktivně trávit čas, plánovat si jej a smysluplně ho naplnit. Výrobky z dílny jsou následně prodávány a zisk z prodeje je součástí příjmu azylového domu.

Nabídka aktivit je široká a na mnoha se mohou podílet děti se svými matkami a pracovat tak na svém vztahu. Aktivity jsou pro všechny velmi snadno dostupné a mohou konkurovat volnočasovým aktivitám mimo azylový dům, tím plní zejména u starších dětí i preventivní funkci. Děti tráví volný čas smysluplně a tak, aby byl maximálně podpořen jejich rozvoj. Dalším důležitým přínosem aktivit je snadnější navázání vztahu mezi dětmi a pracovníky azylového domu, tím přibývá možností zjistit, jak se dítě v minulosti cítilo a jak aktuálně situaci vnímá a prožívá. Pracovníkům se tak daří dětem hlouběji porozumět a individuálním přístupem zvýšit možnosti účinné pomoci.

Ve čtvrté podkapitole jsme se zaměřili na děti v azylovém domě, jaké problémy si s sebou přinášejí a jakým způsobem je žádoucí s dětmi pracovat, aby jim byl umožněn harmonický vývoj. Jistě se shodneme, že problémy, se kterými se děti potýkají nebo potýkaly s sebou nesou velké nároky na práci celého odborného týmu. Zásadám jeho práce se věnujeme níže.

2.5 Zásady práce v Azylovém domě pro matky s dětmi Mělník

V poslední části této kapitoly vyzdvihneme zásady, které jsou prioritní pro práci v Azylovém domě v Mělníku. Z těchto zásad je patrný individuální přístup interního týmu a snaha o co nejrychlejší návrat uživatelů do běžného života.

- Dodržování práv uživatelék
- organizace má písemně zpracovaná práva uživatelék a zavazuje se k jejich dodržování
- Respekt a zachování důstojnosti uživatelék
- pracovníci azylového domu respektují, že uživatelka je plně kompetentní při rozhodování a řešení problémů, záleží na jejím vlastním rozhodování a uplatňování vlastní vůle
- Individuální přístup k uživatelkám
- každá uživatelka je jedinečným člověkem, podporu se pracovníci snaží přizpůsobit jejím konkrétním potřebám, hlavní je podpora uživatelky v samostatnosti, soběstačnosti a cílem je její začlenění do společnosti. Respektují její kulturní a náboženská specifika
- Zaměření na celkovou situaci uživatelék
- pracovníci nenahlízejí na ženu, jako na osobu bez dalších vazeb, snaží se pochopit problémy v kontextu jejích společenských vazeb
- Flexibilita práce s uživatelkami
- pracovníci hledají způsob, jak podporu plánovat vždy s ohledem na potřeby, přání a názory každé uživatelky.
- Rovnocenné partnerství uživatelék
- žena je smluvním partnerem, nikoli objektem nápravy, uživatelka má právo na zachování lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a ochranu jména.

Zásadami práce v Azylovém domě pro matky s dětmi v Mělníku jsme uzavřeli teoretickou část. Práce v tomto zařízení klade na její pracovníky vysoké nároky a jistě se shodneme, že ji provází vysoká zátěž, tím v tomto azylovém domě je vysoce profesionální, ale to nebrání jeho členům v lidskosti a vřelosti. Výše zformulované zásady práce, jsou toho důkazem.

Teoretická část bakalářské práce nás seznámila s rodinou, jejími funkcemi a problémy, které současnou rodinu ohrožují. Rodiny, které nejsou schopny vyřešit své problémy samy, mohou pomoc hledat i u odborníků. Rodina zachycená v síti sociálních služeb má jistě lepší šance k návratu do běžného života než rodina, která zůstává osamocena. Důležitým prvkem se prokázal být systém sociálně preventivních služeb. Jednu z jeho

složek, azylový dům pro matky s dětmi, jsme zmapovali podrobně. Zaměřili jsme se hlavně na systém práce s ženami a dětmi v azylovém domě a na přínos pro matky s dětmi, který z této činnosti pramení.

Na základě popsané činnosti v tomto zařízení jasně vyplynula potřeba a nezastupitelnost takovéto sociální služby určené těm nejzranitelnějším v naší populaci.

PRAKTICKÁ ČÁST

3 KVANTITATIVNÍ VÝZKUM

3.1 Metodologie, výzkumné šetření

„Výzkum je systematický způsob řešení problémů, kterým se rozšiřují hranice vědomostí lidstva. Výzkumem se potvrzují či vyvracejí dosavadní poznatky, anebo se získávají nové poznatky.“ (Leedy in Gavora, 2000, s. 11). K vyřešení stanoveného problému je potřeba soustředění a opakování, jedná se tedy o systematickou, naplánovanou činnost, jež má za cíl zodpovědět kladené otázky a tím vytvořit nové poznatky (Hendl, 2005, s. 42). Výzkum mohou provádět nejen profesionální výzkumní pracovníci, ale také studenti a pedagogičtí pracovníci a vlastně kdokoli z vlastního zájmu (Gavora, 2000, s. 15).

Výzkumná část této bakalářské práce se zaměří na Azylový dům pro matky s dětmi v Mělníku. Zejména provedenou statistickou analýzou dat získaných od poskytovatele sociální služby se pokusíme popsat obsazenost azylového domu v tomto městě a složení jeho uživatelů.

1) Výzkumný cíl a otázka

Výzkumným cílem empirické části práce je zmapovat obsazenost azylového domu pro matky s dětmi v Mělníku v letech 2015–2018 a to vzhledem ke kapacitě a obecně k potřebnosti dané služby. Klíčovými faktory, které budou sledovány, jsou celkové počty uživatelů, s rozlišením na matky a děti, věk dětí, důvody přijetí, počty dětí vztahované k jedné matce a rodinný stav zájemkyň.

Výzkumné otázky jsou následující:

- *Jaký je celkový počet uživatelů azylových domů pro matky s dětmi?*
- *Kolik z celkového počtu uživatelů čítají matky?*
- *Kolik z celkového počtu uživatelů čítají děti?*
- *Jaké jsou hlavní příčiny přijetí uživatelů do azylového domu pro matky s dětmi?*
- *Je kapacita Azylového domu pro matky s dětmi Mělník dostačující?*
- *Jaký je převažující rodinný stav u zájemkyň o danou sociální službu?*

2) Hypotézy

S využitím výše uvedených tvrzení, konceptů a teorií, které byly představené v teoretické části, byly stanoveny následující hypotézy. Ty budou poté na základě sebraných a analyzovaných dat potvrzeny nebo vyvráceny.

Hypotéza č. 1: *H1: O pobyt v azylovém domě pro matky s dětmi Mělník žádají častěji svobodné matky.*

Hypotéza č. 2: *H2: Nejčastějším důvodem pro žádost o přijetí do azylového domu pro matky s dětmi je rozvrat manželství či partnerství.*

Hypotéza č. 3: *H3: O pobyt v azylovém domě nejčastěji žádají ženy s dětmi mladšími tří let.*

3) Výzkumný design

Vzhledem k charakteru zkoumané problematiky a s ohledem na definovaný cíl práce byl zvolen kvantitativní design. Kvantitativní výzkum se zakládá na předpokladu, že lidské chování lze do určité míry měřit a předpovídat. Tento typ výzkumu využívá náhodné výběry, experimenty a silně strukturovaný sběr dat pomocí testů, dotazníků nebo pozorování. Konstruované koncepty se zjišťují pomocí měření, následně jsou získaná data analyzována statistickými metodami s cílem je explorovat, popisovat, případně ověřovat pravdivost utvořených představ o vztahu sledovaných proměnných (Hendl, 2005, s. 32).

Na začátku kvantitativního výzkumu je vždy vycházeno z formálně vyjádřeného obecného tvrzení, tedy teorie, na jejímž základě je stanovena hypotéza. Hypotéza vyjadřuje vztah mezi dvěma, případně více, proměnnými. Tyto proměnné a další pojmy obsažené v hypotézách je nutné definovat neboli operacionalizovat. Dalším krokem je samotné získávání dat a jejich analýza. Následuje testování stanovených hypotéz a na závěr verifikace, která spočívá ve vztažení výsledku testování zpátky k teorii. Hypotézy jsou pak potvrzeny nebo vyvráceny (Hendl, 2005, s. 46).

4) Popis výzkumné metody, obsahová analýza dokumentů

Obsahová analýza dokumentů je v kvantitativním výzkumu označovaná různými autory také jako kvantitativní obsahová analýza nebo formální obsahová analýza. Na rozdíl od pozorování či dotazování nesbírá výzkumník nová data v terénu, nýbrž rovnou vyhodnocuje data, která jsou již sesbíraná a dostupná (Reichel, 2009, s. 108). Výzkumníkovi tedy odpadá časově náročný proces přípravy a sběru primárních dat v terénu. Kvantitativní obsahová analýza může být použita jako samostatná metoda, nebo jako doplňující informační zdroj.

Dokumenty lze dělit např. podle:

- dostupnosti
- veřejné (noviny, statistiky, výroční zprávy, koncepční a strategické dokumenty)
- osobní (autobiografie, fotografie, deníky, diáře, účtenky, předměty)
- původu
- primární (sesbírané a stále ještě nezpracované surové informace)
- sekundární (již zpracované primární informace, např. výsledky výzkumů)
- formy
- psané (knihy, noviny, příspěvky)
- vizuální (předměty, filmy, fotografie, spoty)
- zvukové (písně, muzikály)
- kombinované (webové stránky, počítačové programy, databáze)

V tomto případě jde o analýzu veřejných, psaných dokumentů, sekundárního původu. Konkrétně budou zdrojem dat Výroční zprávy Azylového domu pro matky s dětmi Mělník, z let 2015 až 2018, Komunitní plán města Mělník na období 2016–2020 a Vstupní dotazníky pro zájemce o službu Azylový dům pro matky s dětmi Mělník. V dokumentech bude sledováno několik faktorů – počty přijatých matek a dětí, počet dětí vycházející na jednu matku, důvody pro přijetí matky s dítětem, případně dětmi do zařízení, věk dětí a rodinný stav zájemkyně o službu.

Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorkem jsou, pro potřeby tohoto výzkumu, matky s dětmi přijaté do Azylového domu pro matky s dětmi Mělník v letech 2015–2018.

5) Popis průběhu výzkumu

Výzkum probíhal od října do prosince 2019 a to v průměrné časové dotaci deset hodin týdně. Na počátku výzkumu byl proveden krátký pilotní předvýzkum, kdy byly zjištěny možnosti poskytnutí statistických údajů týkajících se využívání sociální služby Azylového domu pro matky s dětmi Mělník. Na základě tohoto předvýzkumu bylo zjištěno, že rozsah informací, které lze poskytnout v souladu se zákonnými normami, je výrazně nižší, než by bylo žádoucí pro původně koncipovaný výzkum. Plánovaný výzkum byl tedy přepracován tak, aby bylo možné vycházet z dat, která je možné poskytnout. Stěžejní byla tedy analýza statistických údajů, které byly zveřejněny v relevantních dokumentech – výročních zprávách, dostupných dokumentech Azylového domu pro matky s dětmi Mělník, Komunitním plánu města Mělník pro období 2016–2020. Výzkum se soustředil na čtyřleté období, od roku 2015 do roku 2018. S ohledem na výše zmíněné byla tedy pozornost zacílena především na informace týkající se využití kapacity a důvodů pro podání žádosti o využití této služby. Sebraná data byla analyzována a následně použita k závěrečné interpretaci. V následující podkapitole se budeme podrobněji věnovat provedené analýze dokumentů.

Analýza dokumentů

Jak je již uvedeno výše, analyzovány byly následující dokumenty: Vstupní dotazníky pro zájemce o službu Azylového domu pro matky s dětmi Mělník, Komunitní plán města Mělník na období 2016–2020, Výroční zprávy města Mělník, respektive Výroční zprávy SPMM za rok 2015, 2016, 2017, 2018. S ohledem na GDPR není možné prezentovat všechna získaná data.

Komunitní plán města Mělník pro období 2016–2020

Službě azylového domu pro matky s dětmi byl věnován prostor v Komunitním plánu města Mělník pro období 2016–2020. Zde je cílem zachování poskytování služby a naplňování jejího poslání, které je umožnit matkám a jejich dětem v nepříznivé sociální situaci, většinou spojené se ztrátou bydlení, zůstat součástí přirozeného společenství a podporovat je v návratu k běžnému způsobu života.

V Komunitním plánu z roku 2015 je uvedeno, že kapacita služby je čtyřicet čtyři lůžek, na oficiálních stránkách města Mělníka je aktuálně uvedena kapacita lůžek 42. O stejné kapacitě pak svědčí i zprávy v médiích, např. Mělnický deník uvedl na počátku roku kapacitu čtyřicet dva matek s dětmi (Mělnický deník, online, cit. 2019-11-02). Jako další cíl uvedený v komunitní plánu je kapacita lůžek čtyřicet čtyři, s ohledem na výše uvedené informace není jasné, zda bylo původním plánem navýšení kapacity o dvě lůžka, či původně bylo lůžek od dvě více a došlo naopak ke snížení kapacity.

Velmi důležitým dokumentem, který výrazně vypovídá o cílové skupině, již je poskytována daná služba, je vstupní dotazník. Ač lze použít pouze omezené množství dat, považuji za žádoucí tento dokument a zjišťované informace více přiblížit. Vstupní dotazník musí vyplnit každý zájemce o službu, ten je společný jak pro azylový dům, tak azylový dům pro matky s dětmi. Následně provádí sociální pracovník sociální šetření, na jehož základě je rozhodováno o poskytnutí služby danému zájemci. V rámci dotazníku je zjišťováno následující:

- Výběr sociální služby, zde zájemci volí mezi službou Azylového domu, kde může být celá rodina, či služby Azylového domu pro matky s dětmi. Vzhledem k vymezení výzkumu se dále budeme věnovat pouze datům týkajících se zájemkyň o druhou službu.
- Osobní údaje zájemkyně o službu: Jméno, příjmení, datum narození, faktický pobyt, trvalý pobyt, termín, od kterého žádá zájemce o poskytnutí služby, telefonní číslo žadatele, kontaktní osoba, telefonní kontakt, rodinný stav, informace, zda je zájemce osobou v hmotné nouzi, případně od kdy, zda má zájemce omezenou způsobilost k právním úkonům, pokud ano, je nutné uvést jméno opatrovníka či zmocněnce a kontakt na něj a zároveň uvést rozsah zastupování
- Údaje o partnerovi: Jméno, příjmení, datum narození, vztah k zájemci (manžel či druh), trvalý pobyt, telefon, podpis partnera
- Údaje o dítěti, případně dětech: Jméno, příjmení, datum narození, trvalé bydliště
- Důvody a záměr žadatele o službu. Zájemkyně v odpovědi na otázku, z jakých důvodů žádají o službu, mají zakroužkováním vybrat jednu z následujících možností: Ztráta bydlení, ukončení soužití s partnerem či rodiči, propuštění

z výkonu trestu odnětí svobody, zadluženost, násilí v rodině, riziko odebrání dětí, případně mohou zvolit možnost „jiné“ a napsat vlastní důvod.

- Cíl pobytu v azylovém domě. V této části mají zájemkyně o službu uvést, v čem by jim měl pobyt v azylovém domě pro matky s dětmi pomoci a čeho by v průběhu poskytování služby chtěly dosáhnout. Zde je ponechán prostor na volné odpovědi, bez nabízených možností.
- Kontakty na spolupracující osoby a instituce (město a jméno pracovníka): ÚP – Hmotná nouze, ÚP – zprostředkování zaměstnání, ÚP – státní sociální podpora, OÚORP – orgán sociálně právní ochrany dětí, oddělení sociální práce a samosprávy, sociální kurátor, terénní sociální pracovník
- Příjmy všech zájemců o službu. V tomto oddíle je nutné uvést všechny příjmy, a to včetně původu příjmu a jeho konkrétní výše. Zahrnuta je výplata, brigáda, starobní, sirotčí či invalidní důchod, výživné, dávky státní sociální podpory, dávky pomoci v hmotné nouzi, příspěvek na péči.
- Informace o minulém využití jiného azylového domu. Pokud zájemkyně tuto službu v minulosti využila, je potřeba uvést název zařízení.
- Posledním bodem dotazníku, který zájemkyně vyplňují je podrobnější rozepsání důvodu, kvůli kterému se dostaly do současné tíživé situace. Jako příklady jsou uvedeny následující formulace: Rozvedla jsem si manželem a přišla jsem o bydlení. Mám dluhy na nájmemném a kvůli tomu jsem musela opustit bydliště. Budou mě pouštět z výkonu trestu a nemám se kam vrátit. Jsem obětí domácího násilí a chci odejít od násilníka. Zájemkyně může využít některou z nabízených formulací, ale jinak je zde prostor pro vlastní volné vyjádření.

3.2 Výzkumné šetření

V následující části, budou představeny výsledky výzkumného šetření. Struktura šetření je koncipována následovně, výchozím bodem bude vždy daný zkoumaný rok a k němu informace o celkovém počtu klientek a celkovém počtu dětí, počtu dětí na jednu matku, věku dětí, důvodu podání žádosti a rodinném stavu zájemkyně. Zde je nutné upozornit, že níže uvedená čísla se týkají opravdu jen klientek, které službu Azylového domu pro matky s dětmi Mělník využily, nejsou zde evidovány zájemkyně, které byly odmítnuté.

Tato informace by byla také velmi zajímavá, a to jak s ohledem na počet odmítnutých zájemkyň, tak s ohledem na zdůvodnění odmítnutí, ovšem zařízení ji nemohlo poskytnout. Získali jsme pouze obecné vyjádření, že poptávka po azylovém bydlení je v řádu desítek žádostí vyšší než současná kapacita azylového domu. Můžeme tedy, pouze na základě poskytnutých informací odhadovat, že nedostatečná kapacita je hlavním důvodem nevyhovění žádosti.

Data jsou prezentována v textové formě, u celkového počtu klientek a u počtu dětí na jednu matku jsou pak pro větší přehlednost doplněny o tabulku.

Rok 2015

V roce 2015 měl Azylový dům pro matky s dětmi Mělník celkem:

patnáct klientek, ty v azylovém domě žily s dvaceti devíti dětmi. Čtyři matky měly jedno dítě, osm matek dvě děti a tři matky tři děti. Žádná matka se čtyřmi a více dětmi v tomto roce službu nevyužila. Celkem devatenáct dětí bylo mladších tří let, šest dětí ve věkové kategorii tři až šest let a pouze čtyři děti byly starší šesti let.

Nejčastějším důvodem uváděným v žádosti pro využití služby byla ztráta bydlení a s tím spojené riziko odebrání dětí. Z celkového počtu patnácti matek ji uvedlo devět, čtyři ženy uvedly ukončení vztahu s partnerem a dvě domácí násilí.

Z celkového počtu matek jich deset uvedlo, že jsou svobodné, dvě byly v rozvodovém řízení a tři rozvedené.

Tabulka 2: Počet dětí na jednu matku v ADMD v roce 2015

Počet dětí na 1 matku	Počet matek	Počet dětí
1	4	4
2	8	16
3	3	9
4	-	-
Celkem	15	29

Zdroj: autor práce, 2019 (vlastní šetření)

Rok 2016

V roce 2016 se počet klientek Azylového domu pro matky s dětmi Mělník více než zdvojnásobil, službu využilo třicet čtyři matek. Službu využilo třináct matek s jedním dítětem, osmnáct se dvěma dětmi a stejně jako v předchozím roce tři ženy se třemi dětmi a žádná se čtyřmi. Celkem šlo tedy o padesát osm dětí. Z toho bylo čtyřicet jedna mladších tří let, dvanáct ve věkové kategorii tři až šest let a pět dětí starších šesti let.

Jediným důvodem uváděným v žádosti pro využití služby byla v tomto roce ztráta bydlení a s tím spojené riziko odebrání dětí. Uvedlo ji všech třicet čtyři matek.

Zájemkyň o službu, které zvolily u rodinného stavu možnost „svobodná“, bylo dvacet pět. Tři byly v rozvodovém řízení, dvě vdané a čtyři rozvedené.

Tabulka 3: Počet dětí na jednu matku v ADMD v roce 2016

Počet dětí na 1 matku	Počet matek	Počet dětí
1	13	13
2	18	36
3	3	9
4	-	-
Celkem	34	58

Zdroj: autor práce, 2019 (vlastní šetření)

Rok 2017

V roce 2017 využilo službu azylového domu pro matky s dětmi mírně vyšší počet klientek než v roce minulém, a to konkrétně třicet osm žen. Sedmnáct z nich využilo službu s jedním dítětem, o dvě více se dvěma dětmi a pouze dvě ženy se třemi dětmi. Stejně jako v předchozích dvou letech nevyužila žádná z matek službu s více než třemi dětmi. Celkem tedy šlo o šedesát jedna dětí. Opět výrazně převažovaly děti do tří let, kterých bylo čtyřicet čtyři, ve věkové kategorii od tří do šesti let devět dětí a starších šesti let osm.

Stejně jako v předešlém roce byla jediným uváděným důvodem v žádosti pro využití služby ztráta bydlení a s tím spojené riziko odebrání dětí. Opět ji uvedlo všech třicet osm matek.

Co se týče rodinného stavu, stejně jako v předešlém roce dvacet pět matek uvedlo rodinný stav svobodná a tři byly v rozvodovém řízení. Čtyři zájemkyně pak byly vdané a šest rozvedených.

Tabulka 4: Počet dětí na jednu matku v ADMD v roce 2017

Počet dětí na 1 matku	Počet matek	Počet dětí
1	17	17
2	19	38
3	2	6
4	-	-
Celkem	38	61

Zdroj: autor práce, 2019 (vlastní šetření)

Rok 2018

V roce 2018 využilo službu celkem čtyřicet dva klientek s dohromady šedesáti sedmi dětmi. Dvacet žen s jedním dítětem a shodný počet se dvěma dětmi. Po jedné ženě se třemi a čtyřmi dětmi. Mladších tří let bylo čtyřicet šest dětí, ve věkové kategorii tři až šest let šestnáct dětí a starších šesti let pět dětí.

Nejčastějším důvodem uváděným v žádosti pro využití služby byla ztráta bydlení a s tím spojené riziko odebrání dětí. Převaha tohoto důvodu byla velmi výrazná, uvedly ji všechny matky kromě jedné. Ta jako důvod uvedla domácí násilí.

Co se týče rodinného stavu, třicet dva matek bylo svobodných, dvě v rozvodovém řízení, tři vdané a pět rozvedených.

Tabulka 5: Počet dětí na jednu matku v ADMD v roce 2018

Počet dětí na 1 matku	Počet matek	Počet dětí
1	20	20
2	20	40
3	1	3
4	1	4
Celkem	42	67

Zdroj: autor práce, 2019 (vlastní šetření)

Souhrn za celé sledované období (2015–2018)

Během celého zkoumaného období, tedy v letech 2015 až 2018, byla v Azylovém domě pro matky s dětmi Mělník poskytnuta služba celkem 129 ženám s 215 dětmi. Výrazně nejvíce byly zastoupeny matky s jedním, případně s dvěma dětmi, v prvním případě jich bylo padesát čtyři, ve druhém šedesát pět. Více dětí mělo pouze deset žen, a z toho jen jedna měla čtyři děti. Z uvedených dat vyplývá, že na jednu matku vychází 1,7 dítěte, což koresponduje s celorepublikovým průměrem klientek azylových domů pro matky s dětmi.

Ve všech letech zkoumaného období byla kapacita služby maximálně naplněna, důležitým faktem je ale vzestupná tendence týkající se počtu klientek.

Výrazná většina dětí byla mladší tři let, celkem se za uvedené období jednalo o sto padesát dětí, ve věkové kategorii tři až šest let bylo čtyřicet tři dětí, více než šest let bylo pouze dvaadvaceti dětem.

Analýza důvodů, kvůli kterým žádají zájemkyně o poskytnutí dané sociální služby, ukazuje jako jednoznačně dominantní ztrátu bydlení spojenou s rizikem odebrání dětí. Tento důvod uvedla naprostá většina zájemkyň následně přijatých do azylového bydlení, a to sto dvacet dva žen. Dále se marginálně objevilo ukončení vztahu, a to ve čtyřech případech, domácí násilí ve třech případech.

Posledním zkoumaným jevem byl rodinný stav zájemkyň, opět výrazně převažovala jedna z nabízených možností, v tomto případě stav „svobodná“. Tuto volbu zvolilo

devadesát dva žen. Osmnáct žen bylo rozvedených, deset v rozvodovém řízení a pouze devět vdaných.

Ověření hypotéz

Hypotéza č. 1: *H1: O pobyt v Azylovém domě pro matky s dětmi Mělník žádají častěji svobodné matky.*

- Hypotéza byla verifikována.

Tato hypotéza vycházela mimo jiné z tvrzení v teoretické části práce, na základě citace Mühlpachra (2008), že stav svobodných matek (ať už se jedná o velmi mladé ženy, které otěhotněly neplánovaně, nebo o starší matky, u kterých se jednalo o rozhodnutí mít dítě bez manželství) se stává po narození dítěte nesnadným až konfliktním. To pak velmi často vede k mnohem menší celkové stabilitě, než u vdaných matek a často vyústí ve zhoršení ekonomické a bytové situace.

Ve prospěch této skutečnosti hovoří i získaná data. Ve všech sledovaných letech výrazně převažovaly zájemkyně, které zvolily stav „svobodná“. Nejméně byly zastoupeny ženy vdané.

Hypotéza č. 2: *H2: Nejčastějším důvodem pro žádost o přijetí do azylového domu pro matky s dětmi je rozvrat manželství či partnerství.*

- Hypotézu nelze verifikovat.

Tato hypotéza byla stanovena na základě tvrzení z teoretické části, že existuje řada rozmanitých důvodů, z jakých se ženy ocitnou v azylových domech, ale nejčastějším společným prvkem je rozvrat manželství či partnerství. Kdy rozvod nebo odchod ženy s dětmi, ze společné domácnosti je krizovou situací, která nezřídka vede ke ztrátě bydlení. Jako jedno z řešení naléhavé situace je následně bydlení v azylovém domě.

Z analyzovaných dat vyplynulo, že naprosto jednoznačným důvodem pro podání žádosti o využití sociální služby Azylového domu pro matky s dětmi Mělník je ztráta bydlení a s tím spojené riziko odebrání dětí. Vzhledem k omezenému rozsahu informací se již nepodařilo zjistit, co je příčinou této ztráty bydlení. Můžeme vycházet z předpokladu, že

to byl opravdu rozpad vztahu, jak napovídá teorie, ovšem tato možnost byla ve výčtu důvodu zastoupena samostatně a volena nebyla.

Hypotéza č. 3: *H3: O pobyt v azylovém domě nejčastěji žádají ženy s dětmi mladšími tří let.*

- Hypotéza byla verifikována.

Tato hypotéza byla mimo jiné stanovena na základě tvrzení Matouška (2011), který uvádí, že klienty jsou matky dětí mladších než tři roky, na které působil nějaký nepříznivý vliv přímo či nepřímo zasahující i jejich dítě.

Tato hypotéza se potvrdila naprosto, výrazná většina klientek Azylového domu pro matky s dětmi Mělník měla dítě mladší tří let.

3.3 Diskuze

Část práce věnující se diskuzi se opět vrátí k výsledkům výzkumu, tentokrát však v rámci interpretace. Výsledky budou uvedeny v kontextu již známých teoretických poznatků, které jsme zpracovali v první části této práce. Dále zde bude obsažena reflexe výzkumu a doporučení pro případné další směřování.

Na základě výsledků výzkumu lze určit profil nejběžnější klientky azylového domu pro matky s dětmi. Typickou klientkou azylového domu je tedy svobodná žena, samoživitelka, s jedním či dvěma dětmi, z nichž je minimálně jedno dítě mladší tří let. Důvodem podání žádosti této ženy o využití sociální služby Azylového domu pro matky s dětmi je ztráta bydlení s rizikem následné ztráty dětí. To plně koresponduje s odbornými názory uvedenými v teoretické části, které uvádí např. Mühlpachr (2008), Matoušek (2011) či Vágnerová (2011). Na základě těchto teoretických východisek byly stanovené také výzkumné hypotézy. Dvě ze stanovených hypotéz byly následně výzkumem potvrzeny, a to velmi výrazně.

První potvrzenou hypotézou bylo, že nejčastěji jsou žadatelkami o danou službu svobodné ženy. Druhou, že mají dítě mladší tří let. Na třetí hypotéze, kterou se nepodařilo verifikovat, se projevila především potřeba dalšího studia dané problematiky, zároveň s velmi typickým fenoménem, kterým je výrazná provázanost

jednotlivých důvodů. Často totiž dochází ke ztrátě finanční stability a potažmo bydlení z důvodu rozpadu vztahu, s tím mohou souviset další skutečnosti jako hrozba odebrání dětí či zadluženost. To se opět výrazně odráží jak v odborné literatuře, tak ve výsledcích výzkumu, kde vlastně nejčastěji uváděným důvodem pro podání žádosti o bydlení v azylovém domě je kombinace dvou důvodů, a to ztráta bydlení v kombinaci s rizikem odebrání dětí, právě z důvodu nevyhovujících podmínek pro bydlení.

Velmi zajímavou oblastí, která z výzkumu jasně vystupuje, je kapacita zařízení. Ve sledovaných letech byla kapacita vždy maximálně naplněna, zřizovatel navyšováním počtu lůžek reaguje na zvyšování poptávky, ale možnosti rozšiřování kapacity ze strany zřizovatele se již jeví jako konečné. Ovšem je zde jasně patrná tendence zvyšujícího se počtu žadatelek a lze odůvodněně předpokládat, že se tento trend udrží či dokonce poroste, jako tomu ostatně bylo ve všech sledovaných letech. V rozhovoru s ředitelkou popisované organizace byl tento trend jasně potvrzen jako platný i v roce 2019. V případě, že se na tuto situaci adekvátně nezareaguje, může se stát do budoucna závažným problémem. Vzhledem k tomu, že tento trend není zohledněn v aktuálním komunitním plánu, je potřebné na tento problém upozornit. Což může být zásadním přínosem tohoto výzkumu.

Slabým místem výzkumu může být omezený rozsah informací, které jsou o daném zařízení a jeho uživatelkách, s ohledem na zákonné normy, dostupné. Tato skutečnost však byla zohledněna při revizi výzkumného postupu. Na základě revize bylo možné naplnit výzkumný cíl a zodpovědět položené otázky. Zároveň se ukázalo, že by bylo vhodné některé oblasti zmapovat více do hloubky, v první řadě se jedná o oblast důvodů, kvůli kterým zájemkyně žádají o službu. Pro získání těchto informací by bylo přínosné navázat na stávající výzkum a doplnit jej o výzkum kvalitativní, s použitím dalších výzkumných postupů. Nejvhodnější se pro budoucí potřebu jeví metoda hloubkových rozhovorů, ať už se zájemkyněmi, klientkami či pracovníky azylových domů pro matky s dětmi. Další možností by bylo stávající výzkum použít jako výchozí pro další kvantitativní výzkum. Tentokrát však na větším výzkumném vzorku. Proti tomu ovšem hovoří výsledky ukončeného kvantitativního výzkumu v Azylovém domě pro matky s dětmi v Mělníku. Dosažené výsledky téměř plně korespondují s panujícími odbornými přesvědčeními a tvrzeními, a není tedy nezbytné testovat nová zjištění, považujeme za

přínosnější první možnost. A to kvalitativní výzkum a možnost zkoumání problematiky více do hloubky.

Výzkum ukázal, že zmapování cílové skupiny využívající sociální službu azylového domu pro matky s dětmi, je v odborné literatuře v souladu s realitou a je podrobně popsáno. Ač tedy výzkum nenabídl žádná nová objevná zjištění, byl přínosem, protože zdůraznil otázku potřebnosti těchto zařízení, potvrdil, že cílová skupina je skutečně zranitelnou skupinou obyvatel, a navíc podtrhl směr, kterým by se měla ubírat preventivní činnost. Zvýšená potřeba práce s rodinou a nutnost podpory rizikových skupin je nezbytná, a to nejen v kontextu tohoto typu sociální služby, ale i v celospolečenském měřítku. Na základě získaných poznatků, je nutné si uvědomit, že větší část potřeb by do budoucna měla spočívat v preventivní rovině. V dostupných výsledcích se znovu objevuje fakt, že problematika nedostatečné nabídky vhodného bydlení pro všechny skupiny obyvatelstva je zásadním problémem.

ZÁVĚR

Bakalářská práce popisující problematiku Azylového domu pro matky s dětmi v Mělníku je tvořena teoretickou a praktickou částí. V teoretické části jsou ústředními tématy rodina a služba sociální prevence – azylový dům pro matky s dětmi. Uvádíme názory, koncepty a teorie týkající se rodiny, její definice, typy rodin a funkce rodiny. Na pojetí současné rodiny a jejích problémech a poruchách demonstrujeme rizika ohrožující dnešní rodinu. Důležitým tématem vyplývajícím z pojmu klinická rodina je nutnost zapojení sociálních služeb při řešení problémů s ní spojených. Z tohoto důvodu je věnován značný prostor službám sociální prevence, konkrétně pak Azylovému domu pro matky s dětmi Mělník, vše je zasazeno do popsané struktury Služeb prevence města Mělníka. Již teoretická část vyústila v poznatek o potřebnosti azylového bydlení pro nejzranitelnější článek populace, kterými bezesporu matky s dětmi jsou. Civilizovaná společnost by měla být schopná se o jedince v nouzi postarat, a to způsobem, jež bude přínosný, jak pro konkrétního uživatele služeb prevence, tak následně pro celou společnost. Azylový dům pro matky s dětmi Mělník je následně hlavním předmětem zájmu výzkumu v praktické části.

Výzkumným cílem praktické části práce bylo zmapovat obsazenost azylového domu pro matky s dětmi v Mělníku ve vymezeném časovém období. Zjišťování se týkalo kapacity a obecně potřebnosti dané služby v letech 2015 až 2018. Zvolili jsme klíčové faktory, které jsme se rozhodli sledovat, těmito byly jednak celkové počty uživatelů s rozlišením na matky a děti. Dalšími byly věk dětí, důvody přijetí, které matky uváděly při přijetí, a počty dětí vztahované k jedné matce. Posledním faktorem byl rodinný stav zájemkyň. Pro výzkum byl použit kvantitativní výzkumný design a jako hlavní metodu jsme zvolili sběr dat vycházející z analýzy dokumentů.

Na základě poznatků uvedených v teoretické části jsme stanovili tři hypotézy, jejichž znění je následující: Hypotéza č. 1: *O pobyt v azylovém domě pro matky s dětmi Mělník, žádají častěji svobodné matky.* Hypotéza č. 2: *Nejčastějším důvodem pro žádost o přijetí do azylového domu pro matky s dětmi je rozvrat manželství či partnerství.* A poslední, hypotéza č. 3: *O pobyt v azylovém domě nejčastěji žádají ženy s dětmi mladšími tří let.* Tyto hypotézy byly na základě analyzovaných dat ověřovány. První a třetí hypotéza

byla verifikována. U druhé hypotézy nemohlo dojít k potvrzení. Bylo by tedy vhodné se na tuto problematiku zaměřit podrobněji v dalším výzkumu. Výstupem této bakalářské práce by mohlo být zamyšlení nad koncepcí rozvoje služeb sociální prevence na úrovni samosprávy. Z práce vyplývá zvyšování potřeby této služby a město Mělník, jako zřizovatel azylového domu, má veškeré dostupné informace o tomto trendu, přitom není jasné, jak na něj bude reagovat. S přihlédnutím k získaným faktům je odůvodněné předpokládat, že posílení kapacity služeb prevence by bylo žádoucí na celorepublikové úrovni.

Stále častěji se hovoří o trendu zvyšování sociální stratifikace vycházející z ekonomické situace. Typickým příkladem jsou matky samoživitelky, tlakem ekonomické situace se dnes zaměstnaná žena se svými dětmi může velmi snadno ocitnout bez přístřeší, tato sociální skupina je v dnešní době reálně ohrožována chudobou. Tyto ženy jsou následně vtaženy do kolotoče půjček a dluhů, aby byly schopné zajistit základní potřeby sobě a svým dětem. Azylové bydlení se tak stává jedinou možností, jak mohou děti zůstat s matkou. Jinak by je čekalo umístění do dětského domova. Důležitou pojistkou a prostředkem návratu k běžnému způsobu života se v tomto zranitelném období, které může nadlouho ovlivnit život matky i jejích dětí, stává systém sociálních služeb. Dostane se jim poradenství, přístřeší a vznikne plán k řešení krizové situace. Služba pomáhající matkám a dětem v těžké životní situaci má v naší společnosti velmi významnou a bezesporu prospěšnou roli.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

- BECHYŇOVÁ, V., KONVIČKOVÁ, M., 2008. *Sanace rodiny: sociální práce s dysfunkčními rodinami*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-392-5.
- GAVORA, P., 2010. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2. vyd. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-185-0.
- GIDDENS, A., 2013. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Argo. ISBN 978-80-257-0807-1.
- HELUS, Z., 2015. *Sociální psychologie pro pedagogy, 2., přepracované a doplněné vydání*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4674-6.
- HENDL, J., 2008. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-485-4.
- KRAUS, B., POLÁČKOVÁ V. et al., 2001. *Člověk – prostředí – výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. 1. vyd. Brno: Paido. ISBN 80-7315-004-2.
- LANGMEIER, J., MATĚJČEK, Z., 2011. *Psychická deprivace v dětství*. 4. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1983-5.
- MATOUŠEK, O., 2003. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 80-864-2919-9.
- MATOUŠEK, O. et al., 2013. *Encyklopedie sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0366-7.
- MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A., 2011. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-807-3678-258.
- MATOUŠEK, O. et al., 2011. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0041-3.

- MOŽNÝ, I., 2008. *Rodina a společnost*. 2. uprav. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). ISBN 978-80-86429-87-8.
- MÜHLPACHR, P., 2008. *Sociopatologie pro sociální pracovníky*. 1. vyd. Brno: MSD. ISBN 978-80-7392-069-2.
- REICHEL, J., 2009. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3006-6.
- SOBOTKOVÁ, I., 2007. *Psychologie rodiny*. 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-250-8.
- VÁGNEROVÁ, M., 2014. *Současná psychopatologie pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0696-5.
- VÁGNEROVÁ, M., 2000. *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-717-8308-0.
- VRTIŠKOVÁ, M., 2011. *Teorie a metody sociální práce II*. 2. vyd. Brno: Tribun EU. ISBN 978-80-263-0017-5.

Sborník

Chudoba – záležitost nás všech. 1.vyd. Hradec Králové: Oblastní charita Hradec Králové ve spolupráci s katedrou kulturních a náboženských studií PF UHK, 2010. ISBN 978-80-86472-48-5.

Seznam použitých internetových zdrojů

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Česká republika od roku 1989 v číslech, tab.01.01 Vybrané demografické údaje 1989-2018* [online]. © 2019 [cit. 2019-12-16]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech-2018>

MĚLNICKÝ DENÍK. *Azylový dům v Mělníku poskytuje péči všem bez rozdílu* [online]. © 2019 [cit. 2019-11-02]. Dostupné z: https://melnicky.denik.cz/zpravy_region/azylovy-dum-v-melniku-poskytuje-peci-pro-vsechny-bez-rozdilu-20190227.htm

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Koncepce rodinné politiky 2017* [online]. © 2019 [cit. 2019-10-21]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Koncepce_rodinne_politiky.pdf/5d1efd93-3932-e2df-2da3-da30d5fa8253

SLUŽBY PREVENCE MĚSTA MĚLNÍKA. *Azylový dům pro matky s dětmi* [online]. © 2019 [cit. 2019-12-16]. Dostupné z: <http://spmm.cz/index.php?stranka=admatky>

Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006, o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1257. Dostupné z: <https://www.psp.cz/Sqw/sbirka.sqw?cz=108&r=2006>

Zákon č. 89 ze dne 22. března 2012, občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1097. Dostupné z: <https://www.psp.cz/Sqw/sbirka.sqw?r=2012&cz=89>

SEZNAM TABULEK

Seznam tabulek

Tabulka 1: Podíl rozvedených manželství s nezletilými dětmi	19
Tabulka 2: Počet dětí na jednu matku v ADMD v roce 2015.....	39
Tabulka 3: Počet dětí na jednu matku v ADMD v roce 2016.....	40
Tabulka 4: Počet dětí na jednu matku v ADMD v roce 2017.....	41
Tabulka 5: Počet dětí na jednu matku v ADMD v roce 2018.....	42

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Zřizovací listina SPMM	I
Příloha B – Vstupní dotazník pro zájemce o sociální službu	VI

Příloha A – Zřizovací listina SPM

ZŘIZOVACÍ LISTINA

organizační složky města Mělníka

Služby prevence města Mělníka

Město Mělník, se sídlem

nám. Míru 1/1, Mělník, okr. Mělník

1. zřídilo usnesením zastupitelstva města dne 21.6.2001 v souladu s ustanovením § 84, odst.2, písm. e) zákona č.128/2000 Sb., o obcích (obecním zřízení), a § 24-26 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů,

ke dni 1.6.2001 organizační složku Sociální a ubytovací služby města Mělníka,

2. usnesením zastupitelstva města ze dne 8 .9.2009 podle § 84, odst. 2, písmeno e) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) v platném znění, a § 24 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, upravilo zřizovací listinu a změnilo název organizační složky na Služby prevence města Mělníka, se sídlem Na Malém Spořilově 819 a 820, Mělník.

3. usnesením zastupitelstva města ze dne 23.6.2014 podle § 84, odst. 2, písmeno d) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) v platném znění, a § 24 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, schválilo nové znění zřizovací listiny organizační složky Služby prevence města Mělníka.

I.

Vymezení účelu a předmětu činnosti.

1. Organizační složka poskytuje jako svou hlavní činnost sociální služby ve smyslu zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, dle aktuální registrace u Krajského úřadu Středočeského kraje.

2. V návaznosti na poskytované sociální služby dle zákona č. 108/2006 Sb., a dalších souvisejících předpisů, a v souladu s principy sociální ekonomiky, může organizační složka vytvářet jako vedlejší produkt hlavní činnosti přebytky ve formě dekorativních předmětů tvořených v rámci terapií s uživateli/kami sociálních služeb.

3. Činnost organizační složky je realizována zejména v souladu s ustanoveními zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a dalších souvisejících právních norem.

4. Pro organizační složku jsou závazné směrnice platné pro město a Městský úřad Mělník.

II.

Oprávněná osoba

1. Oprávněnou osobou organizační složky je vedoucí, která/ý je do funkce jmenován/a na základě usnesení Rady města. Vedoucí řídí organizační složku, plní úkoly vedoucí/ho pracovníka/ce a je oprávněn/a jednat jménem města Mělníka ve věcech organizační složky dle pověření uděleného usnesením Rady města.

2. Vedoucí organizační složky je přímo podřízen/a starostovi/ce města, starosta/ka řídí a kontroluje organizační složku. Metodickou a koordinační činnost zajišťuje vedoucí odboru sociálních věcí a zdravotnictví.

III.

Práva a povinnosti vedoucího organizační složky

Vedoucí organizační složky:

- zabezpečuje plnění úkolů vydaných zřizovatelem
- vede proces zahájení, průběhu a ukončení poskytování sociální služby
- - zodpovídá za tvorbu a čerpání rozpočtu dle jednotlivých položek a při přijímání darů se řídí platnými pravidly rozpočtových opatření města Mělníka

IV.

Vymezení majetku a majetkových práv

1. Movitý a nemovitý majetek ve vlastnictví města Mělníka organizační složka užívá k zajištění předmětu činnosti dle odstavce I.

Organizační složce slouží k činnosti:

- nemovitý majetek
 - budova čp. 819 a 820, Na Malém Spořilově, Mělník,
 - budova čp. 2668, Dukelská, Mělník,

který je ve správě příslušného odboru Městského úřadu Mělník spravující majetek města,

b) movitý majetek dle aktuálních inventurních soupisů vedených v rámci finančního odboru Městského úřadu Mělník.

2. Právní úkony související s majetkem dle bodu 1 čl. IV provádí statutární zástupce města.

3. Statutární zástupce města stanovuje vedoucí/mu organizační složky k užívání majetku tyto kompetence, pravomoci a povinnosti:

- majetek nesmí být bez souhlasu statutárního zástupce města:
 - půjčen, pronajat,
 - používán pro jiný účel a předmět činnosti, než je uvedeno ve zřizovací listině,
 - používán osobou bez vztahu k účelu a předmětu činnosti organizační složky,
- vedoucí organizační složky je povinen/a:
 - o majetek se řádně starat a pečovat o něj,
 - při zjištění nefunkčnosti majetku toto ihned oznámit vlastníkovi, přitom přijmout opatření pro zamezení vzniku poškození, zničení, odcizení majetku,
 - přijmout vhodná opatření pro účelné, správné a hospodárné používání majetku,
 - ve stanovených termínech předkládat vlastníkovi požadavky na opravy a údržbu nebo ji v případech movitého majetku zajišťovat,
 - zabezpečit podklady pro vedení operativně technické evidence majetku,
 - provést inventarizaci veškerého majetku podle vnitřních směrnic města.

V.

Hospodaření organizační složky

1. Rozpočet organizační složky je součástí rozpočtu jejího zřizovatele. Schválený rozpočet města na příslušný rok a jeho rozpis, včetně závazných ukazatelů, je pro vedoucí/ho závazný.

2. Finanční vztahy mezi městem a organizační složkou, zařízením bez právní subjektivity, jsou stanovena takto:

a) Organizační složka sestavuje vlastní rozpočet, který je součástí rozpočtu města. Změny rozpočtu se řídí platnými rozpočtovými pravidly.

b) Organizační složka má oprávnění disponovat jen s takovými peněžními prostředky, které souvisejí s její běžnou, pravidelnou činností, již je nutné zabezpečovat operativně. Tyto prostředky poskytuje zřizovatel organizační složce formou provozní zálohy v hotovosti.

c) Všechny finanční případy jsou realizovány pracovníky/níky finančního odboru městského úřadu na základě předkontačních podkladů zpracovaných pracovníky/cemi organizační složky města, vedených v příslušných účetních knihách. Jedná se zejména o:

- přijaté faktury a jejich likvidace,
- zásoby,
- vystavené faktury,
- vazby plynoucí z obchodních a jiných smluvních vztahů.

d) Pokladní operace a pokladní doklady jsou realizovány:

- podle směrnic o oběhu účetních dokladů,
- pokladní kniha a ostatní pokladní doklady podle upřesnění finančního odboru městského úřadu,
- pokladní limit stanovuje vedoucí finančního odboru.

VI.

Vymezení doby trvání organizace

Organizační složka Služby prevence města Mělníka se zřizuje na dobu neurčitou.

VII.

Závěrečná ustanovení

Tato zřizovací listina nahrazuje zřizovací listinu schválenou ZM dne 8.9.2009 a statut organizační složky schválený dne 8.9.2009 a je účinná od 23.6.2014.

V Mělníku, dne 23.6. 2014

MVDr. Ctirad Mikeš

starosta města

Příloha B – Vstupní dotazník pro zájemce o sociální službu

Vstupní dotazník pro zájemce o službu

Datum převzetí a podpis osoby poskytovatele:
Počet dospělých a nezletilých žadatelů (např. 2+2):
Totožnost ověřena podle dokladu, číslo dokladu:
Požaduje poskytovat službu anonymně:

Šedivě podbarvené pole nevyplňujte, vyplní sociální pracovnice.

Vstupní dotazník pro zájemce o sociální službu

Zájemce poskytuje Službám prevence města Mělník (dále jen poskytovatel) následující údaje, které budou sloužit k posouzení situace před poskytnutím služby, a žádá o poskytnutí sociální služby:

Azylový dům Mělník

Azylový dům pro matky s dětmi Mělník

Obě strany se dohodly, že poskytovatel může zejména formou sociálního šetření, tyto informace ověřit.

1. Údaje o zájemci:

Jméno, příjmení:	
Datum narození:	
Faktický pobyt:	Trvalý pobyt:
Zájemce žádá o poskytnutí služby od:	
Telefonní číslo žadatele:	
Kontaktní osoba, telefonní kontakt:	
Rodinný stav:	
Jste osobou v hmotné nouzi, od kdy:	
Máte omezenou způsobilost k právním úkonům?: ANO či NE (zakroužkujte)	
Napište jméno veřejného opatrovníka a kontakt:	
Případně jméno opatrovníka a kontakt:	
Pokud máte zmocněnce, napište jméno a kontakt (uveďte rozsah zastupování):	

2. Údaje o partnerovi

Jméno, příjmení:	
Datum narození:	Vztah k zájemci: MANŽEL či DRUH (zakroužkujte)
Trvalý pobyt:	Telefon:
Podpis partnera:	

Vstupní dotazník pro zájemce o službu

3. Údaje o dětech

1	Jméno, příjmení:
Datum narození:	
Trvalé bydliště:	
2	Jméno, příjmení:
Datum narození:	
Trvalé bydliště:	
3	Jméno, příjmení:
Datum narození:	
Trvalé bydliště:	
4	Jméno, příjmení:
Datum narození:	
Trvalé bydliště:	
5	Jméno, příjmení:
Datum narození:	
Trvalé bydliště:	
6	Jméno, příjmení:
Datum narození:	
Trvalé bydliště:	

4. Důvody a záměr žadatele o službu

Z jakých důvodů žádáte o sociální službu? (zakroužkujte níže nabízené)
<ul style="list-style-type: none"> • Ztráta bydlení • Ukončení soužití s partnerem či rodiči • Propuštění z výkonu trestu odnětí svobody • Zadluženost • Násilí v rodině • Riziko odebrání dětí • Jiné (vypište):

Vstupní dotazník pro zájemce o službu

5. Záměr

<i>K čemu Vám má pobyt na našem azylovém domě pomoci? Čeho chcete dosáhnout v průběhu naší služby?</i>

6. Kontakty na spolupracující osoby a instituce (město a jméno pracovníka):

ÚP – Hmotná nouze:
ÚP – zprostředkování zaměstnání:
ÚP – státní sociální podpora:
OÚORP – orgán sociálně právní ochrany dětí: – oddělení sociální práce a samosprávy – sociální kurátor: – terénní sociální pracovník:

7. Příjmy všech zájemců o službu: uveďte výši příjmů:

Výplata:	_____
Brigáda:	_____
Starobní, sirotčí či invalidní důchod:	_____
Výživné:	_____
Dávky státní sociální podpory:	_____
Dávky pomoci v hmotné nouzi:	_____
Příspěvek na péči:	_____

8. Prohlášení zájemce/kyně:

Zájemce o službu svým podpisem souhlasí se zpracováním svých osobních údajů v rozsahu zjišťování, shromažďování a uchování svých osobních údajů pro posouzení žádosti a případné poskytování služeb daném poskytováním sociální služby (dle Zákona č. 108/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, Nařízení EP a Rady EU 2016/579 o ochraně fyzických osob), a to po dobu 10ti let od ukončení poskytování služby. Zároveň souhlasí s tím, aby pracovníci prověření poskytováním služby se seznámili se všemi údaji uvedenými v této žádosti podle stanoveného účelu.

Prohlašuji, že jsem byl poučen o právu na přístup ke svým osobním údajům a právu na jejich opravu. Dále je žadatel oprávněn žádat v případě, že se domnívá, že poskytovatel osobní údaje používá způsobem, který nebyl v této žádosti stanoven o vysvětlení a odstranění vzniklého stavu.

Datum:	Podpis:
--------	---------

Vstupní dotazník pro zájemce o službu

9. Pokud jste v minulosti užíval služeb jiného azylového domu, uveďte jakého

10. Popište, z jakého důvodu jste se dostal do současné tíživé situace

***Příklad:** rozvedla jsem si manželem a přišla jsem o bydlení. Mám dluhy na nájmemném a kvůli tomu jsem musel opustit bydliště.*

Budou mě pouštět z výkonu trestu a nemám se kam vrátit. Jsem obětí domácího násilí a chci odejít od násilníka.

Vstupní dotazník pro zájemce o službu

Posouzení zájemce o službu

(šedivě podbarvené pole nevyplňujte, vyplní sociální pracovníce)

Sociální šetření:

Kontakt s uživatelem:
Telefonní (datum) :
Mailem (datum):
Osobně (datum):

Dluh zájemce vůči poskytovateli ke dni podání žádosti:	
Vstupní lékařské prohlídky byly předloženy dne:	
Zájemce byl vyřazen z pořadníku dne:	
Důvod vyřazení z pořadníku:	
Předpisy poskytovatele byly zapůjčeny dne:	

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Alena Krausová

Obor: Bc. SPPGV

Forma studia: kombinovaná

Název práce: Azylový dům pro matky s dětmi v Mělníku

Rok: 2020

Počet stran textu bez příloh: 41

Celkový počet stran příloh: 10

Počet titulů českých použitých zdrojů: 19

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 6

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Eva Šotolová Ph.D.